Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (fjärde avdelningen)

den 16 september 2013*

”Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — De belgiska, tyska, franska, italienska, nederländska och österrikiska marknaderna för badrumsutrustning — Beslut i vilket en överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet konstateras — Samordning av prishöjningar och utbyte av känslig affärsinformation — Konkurrenssnedvridning — Bevis — Beräkning av bötesbeloppet — Samarbete under det administrativa förfarandet — 2002 års meddelande om samarbete — Immunitet mot böter — Nedsättning av bötesbeloppet — Betydande mervärde — 2006 års riktlinjer för beräkning av böter — Principen om förbud mot retroaktiv tillämpning”

I mål T-380/10,

Wabco Europe, Bryssel (Belgien),

Wabco Austria GesmbH, Wien (Österrike),

Trane Inc., Piscataway, New Jersey (Förenta staterna),

Ideal Standard Italia Srl, Milano (Italien),

Ideal Standard GmbH, Bonn (Tyskland),

företrädda av advokaterna S. Völcker, F. Louis, A. Israel, N. Niejahr, C. O’Daly, E. Batchelor, solicitors, och F. Carlin, barrister,

sökande,

mot

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castillo de la Torre, F. Ronkes Agerbeek och G. Koleva, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39.092 – Badrumsutrustning), i den del det avser sökandena, och om nedsättning av de böter som sökandena ålagts,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen),

sammansatt av ordföranden I. Pelikánová samt domarna K. Jürimäe (referent) och M. van der Woude,

justitiesekreterare: handläggaren S. Spyropoulos,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 27 mars 2012,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

1 Genom beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39.092 – Badrumsutrustning) (nedan kallat det angripna beslutet) konstaterade Europeiska kommissionen att det skett en överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) inom branschen för badrumsutrustning. Enligt kommissionen hade 17 företag deltagit i överträdelsen, under olika perioder från den 16 oktober 1992 till den 9 november 2004, vilken bestått i ett antal konkurrensbegränsande överenskommelser eller samordnade förfaranden i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike (skälen 2 och 3 samt artikel 1 i det angripna beslutet).

2 Mer specifikt angav kommissionen i det angripna beslutet att den konstaterade överträdelsen för det första bestod i samordning mellan dessa badrumsutrustningstillverkare av årliga prishöjningar och andra aspekter av prissättningen, vid regelbundna möten inom nationella branschorganisationer, för det andra fastställande eller samordning av priser med anledning av särskilda händelser, såsom höjda råvarupriser, införandet av euron och införandet av vägtullar, och för det tredje utlämnande och utbyte av känslig affärsinformation (skälen 152–163 i det angripna beslutet). Kommissionen konstaterade vidare att fastställandet av priser på området badrumsutrustning följde en årscykel. Tillverkarna fastställde prislistor, som sedan i allmänhet gällde i ett år och låg till grund för avtalen med grossisterna (skälen 152–163 i det angripna beslutet).

3 De produkter som kartellen omfattade var badrumsutrustning, tillhörande endera av följande tre produktgrupper: kranar, duschväggar med tillbehör samt sanitetsporslin (nedan kallade de tre produktgrupperna) (skälen 5 och 6 i det angripna beslutet).

4 American Standard Inc., som år 2007 bytte namn till Trane Inc., är en amerikansk koncern som tillverkar och saluför sanitetsporslin och kranar under varumärket Ideal Standard. Koncernens europeiska verksamhet inom denna bransch övertogs, från och med den 29 oktober 2001, av American Standard Europe BVBA, som år 2007 bytte namn till Wabco Europe. Koncernen var ensamägare till dotterbolag som bedrev verksamhet i sex medlemsstater i Europeiska unionen, nämligen 1) Ideal Standard GmbH och Ideal-Standard Produktions-GmbH i Tyskland, 2) Ideal Standard SAS i Frankrike, 3) Ideal Standard Italia Srl i Italien, 4) från och med år 2001, de Metaalwarenfabriek Venlo BV, som år 2005 bytte namn till Ideal Standard Nederland BV Europe, i Nederländerna, 5) Wabco Austria GesmbH, som år 2007 såldes till Ideal Standard GmbH, i Österrike, och 6) ett dotterbolag till sistnämnda bolag i Belgien (skälen 21–26 och 1043–1049 i det angripna beslutet).

5 Wabco Europe, Wabco Austria, Trane, Ideal Standard Italia och Ideal Standard kommer nedan att gemensamt benämnas sökandena.

6 Den 15 juli 2004 informerade Masco Corp. och dess dotterbolag, däribland Hansgrohe AG, som tillverkar kranar, och Hüppe GmbH, som tillverkar duschväggar, kommissionen om att det förekom ett konkurrensbegränsande samarbete inom badrumsutrustningsbranschen. De ansökte om att få immunitet mot böter enligt kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3) (nedan kallat 2002 års meddelande om samarbete) eller, för det fall immunitet inte kunde beviljas, nedsättning av bötesbeloppen. Den 2 mars 2005 antog kommissionen ett beslut om villkorad immunitet mot böter till förmån för Masco i enlighet med punkterna 8 a och 15 i 2002 års meddelande om samarbete (skälen 126–128 i det angripna beslutet).

7 Den 9 och den 10 november 2004 genomförde kommissionen, med tillämpning av artikel 20.4 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT L 1, 2003, s. 1), oanmälda inspektioner i lokalerna hos flera bolag och nationella branschorganisationer inom branschen för badrumsutrustning (skäl 129 i det angripna beslutet).

8 Den 15 och den 19 november 2004 ansökte Grohe Beteiligungs GmbH och dess dotterbolag (nedan kallat Grohe) respektive sökandena om immunitet mot böter enligt 2002 års meddelande om samarbete eller, för det fall immunitet inte kunde beviljas, nedsättning av böterna (skälen 131 och 132 i det angripna beslutet).

9 Mellan den 15 november 2004 och den 16 maj 2006 skickade kommissionen, i enlighet med artikel 18 i förordning nr 1/2003, skrivelser med begäran om upplysningar till flera bolag och sammanslutningar som var verksamma inom branschen för badrumsutrustning, däribland sökandena (skäl 133 i det angripna beslutet).

10 Den 17 och den 19 januari 2006 ansökte Roca SARL respektive Hansa Metallwerke AG och dess dotterbolag om immunitet mot böter enligt 2002 års meddelande om samarbete eller, för det fall immunitet inte kunde beviljas, nedsättning av böterna. Den 20 januari 2006 ansökte även Aloys Dornbracht GmbH & Co KG Armaturenfabrik (nedan kallat Dornbracht) om sådan immunitet mot böter eller, för det fall immunitet inte kunde beviljas, nedsättning av böterna.

11 Den 26 mars 2007 antog kommissionen ett meddelande om invändningar, vilket delgavs sökandena (skäl 139 i det angripna beslutet).

12 Ett muntligt hörande ägde rum den 12–14 november 2007, vid vilket sökandena deltog (skäl 143 i det angripna beslutet).

13 Den 9 juli 2009 skickade kommissionen en skrivelse med redogörelse för de faktiska omständigheterna till vissa bolag, däribland sökandena, vari de uppmärksammades på vissa bevis som kommissionen avsåg att stödja sig på vid antagandet av ett slutligt beslut (skälen 147 och 148 i det angripna beslutet).

14 Mellan den 19 juni 2009 och den 8 mars 2010 skickade kommissionen, i enlighet med artikel 18 i förordning nr 1/2003, skrivelser med begäran om ytterligare upplysningar till flera bolag, däribland sökandena (skälen 149–151 i det angripna beslutet).

15 Den 23 juni 2010 antog kommissionen det angripna beslutet.

16 I det angripna beslutet fann kommissionen att de förfaranden som beskrivs i punkt 2 ovan ingick i en samlad plan som syftade till att begränsa konkurrensen mellan de företag som det angripna beslutet var riktat till och att de utgjorde en enda, fortlöpande överträdelse, som omfattade de tre produktgrupper som anges i punkt 3 ovan och geografiskt sträckte sig över Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike (skälen 778 och 793 i det angripna beslutet) (nedan kallad den konstaterade överträdelsen). Kommissionen betonade bland annat att dessa förfaranden hade följt en

återkommande modell som visat sig vara densamma i de sex medlemsstater som omfattades av kommissionens undersökning (skälen 778 och 793 i det angripna beslutet). Kommissionen påpekade vidare att det fanns nationella branschorganisationer för alla de tre produktgrupperna, vilka den kallade ”samordningsorgan”, nationella branschorganisationer med medlemmar vars verksamhet rörde minst två av de tre produktgrupperna, vilka den kallade ”sammanslutningar för flera produktgrupper”, och specialiserade organisationer med medlemmar vars verksamhet rörde en av de tre produktgrupperna (skälen 796 och 798 i det angripna beslutet). Slutligen konstaterade kommissionen att det fanns en central grupp företag som deltagit i kartellen i olika medlemsstater och som del av samordningsorgan och sammanslutningar för flera produktgrupper (skälen 796 och 797 i det angripna beslutet).

17 Vad särskilt beträffar sökandena, fann kommissionen att de hade deltagit i överträdelser avseende sanitetsporslin och kranar under olika perioder, från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004, i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien och Österrike. Kommissionen angav däremot att sökandena inte kunde anses som ansvariga för en överträdelse i Nederländerna, eftersom överträdelsen hade upphört i detta land år 1999, innan de år 2001 förvärvade det dotterbolag som hade deltagit i överträdelsen. Kommissionen fann att sökandena hade deltagit i den enda överträdelsen, eftersom de rimligen hade kunnat förutse att konkurrensbegränsande verksamhet hade ägt rum före år 2001 (skälen 853–856 i det angripna beslutet).

18 Vid fastställandet av det bötesbelopp som varje företag skulle åläggas grundade sig kommissionen på riktlinjerna för beräkning av böter som dömts ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2) (nedan kallade 2006 års riktlinjer) (skäl 1184 i det angripna beslutet).

19 I artikel 1 i det angripna beslutet förtecknade kommissionen de företag som ålades böter för överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet från och med den 1 januari 1994, på grund av deras deltagande i en kartell inom branschen för badrumsutrustning i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike under varierande perioder mellan den 16 oktober 1992 och den 9 november 2004.

20 Vad beträffar sökandena, har artikel 1.1 punkterna 3–5 i det angripna beslutet följande lydelse:

”1) Följande företag har överträtt artikel 101 [FEUF] och, från och med den 1 januari 1994, artikel 53 i EES-avtalet genom att under de angivna perioderna delta i ett fortlöpande avtal eller samordnade förfaranden inom branschen för badrumsutrustning i Tyskland, Österrike, Italien, Frankrike, Belgien och Nederländerna:

…

3. Trane …, från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004.

4. W[abco] Europe …, från den 29 oktober 2001 till den 9 november 2004, och W[abco] Austria …, från den 21 juli 1994 till den 9 november 2004. Ideal Standard … från den 19 mars 2003 till den 9 november 2004, Ideal Standard Produktions …, från den 30 oktober 2001 till den 9 november 2004, Ideal Standard [SAS], från den 10 december 2002 till den 9 november 2004, Ideal Standard Italia …, från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004.

5. Ideal Standard Nederland …, från den 30 november 1994 till den 31 december 1999.”

21 I artikel 2 i det angripna beslutet ålade kommissionen de aktuella företagen böter. De högsta böterna ålades sökandena och uppgick till 326 091 196 euro. Beträffande sökandena har artikel 2.3 i beslutet följande lydelse:

”För den överträdelse som avses i artikel 1 ska följande böter åläggas:

a) Trane ...: 259 066 294 euro..

b) W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 44 995 552 euro.

c) W[abco] Austria …, W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 1 519 000 euro.

d) Ideal Standard [SAS], W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 0 euro.

e) Ideal Standard Italia …, W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 12 323 430 euro.

f) Ideal Standard …, W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 5 575 920 euro.

g) Ideal Standard Produktions …, W[abco] Europe … och Trane …, solidariskt ansvariga: 0 euro.

h) W[abco] Austria … och Trane …, solidariskt ansvariga: 2 611 000 euro.

i) Ideal Standard Nederland …: 0 euro.”

Förfarandet och parternas yrkanden

22 Sökandena väckte förevarande talan genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 8 september 2010. Genom handling som inkom till tribunalens kansli samma dag begärde sökandena att målet skulle handläggas skyndsamt i enlighet med artikel 76a i tribunalens rättegångsregler.

23 Genom beslut av den 19 oktober 2010 avslog tribunalen (fjärde avdelningen) sökandenas begäran om skyndsam handläggning av målet i enlighet med artikel 76a i rättegångsreglerna.

24 På grundval av referentens rapport beslutade tribunalen (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet och, som åtgärder för processledning enligt artikel 64 i rättegångsreglerna, ställde den skriftliga frågor till parterna. Parterna besvarade frågorna inom den angivna fristen.

25 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens muntliga frågor vid förhandlingen den 27 mars 2012.

26 Sökandena har yrkat att tribunalen ska

— delvis ogiltigförklara artikel 2.3 i det angripna beslutet i den del sökandena ålades böter däri och, i den mån det är nödvändigt, artikel 1.1 punkterna 3 och 4 i nämnda beslut,

— sätta ned de böter som sökandena ålades, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

27 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Rättslig bedömning

28 Unionsdomstolens prövning av kommissionens beslut om sanktioner för överträdelser av konkurrensrätten grundar sig på en granskning av lagenligheten i enlighet med artikel 263 FEUF, vilken när prövning har begärts utförs med den obegränsade behörighet som domstolen har tillerkänts i artikel 31 i förordning nr 1/2003, i enlighet med artikel 261 FEUF (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 8 december 2011 i mål C-386/10 P, Chalkor mot kommissionen, REU 2011, s. I-13085, punkterna 53, 63 och 64). Den behörigheten ger unionsdomstolen möjlighet att utöver själva lagenlighetsprövningen av sanktionen ersätta kommissionens bedömning med sin egen och därmed eventuellt upphäva de böter eller det vite som ålagts eller sätta ned eller höja beloppet (se domstolens dom av den 8 december 2011 i mål C-272/09 P, KME Germany m.fl. mot kommissionen, REU 2011, s. I-12789, punkt 103 och där angiven rättspraxis, och, för ett liknande resonemang, tribunalens dom av den 5 oktober 2011 i mål T-11/06, Romana Tabacchi mot kommissionen, REU 2011, s. II-6681, punkt 265).

29 Mot bakgrund av i föregående punkt nämnda rättspraxis, ska tribunalen först pröva, inom ramen för lagenlighetsprövningen av det angripna beslutet, sökandenas yrkande om ogiltigförklaring av artiklarna 1 och 2 i det angripna beslutet i den del dessa artiklar rör sökandena och därefter deras yrkande om att tribunalen, med utövande av sin obegränsade behörighet, ska ändra de böter som kommissionen ålade sökandena genom att sätta ned dem.

A – *Förstahandsyrkandet om delvis ogiltigförklaring av det angripna beslutet*

30 Till stöd för sin talan om ogiltigförklaring har sökandena åberopat fyra grunder. Den första grunden avser att det gjordes ett fel vid beräkningen av böterna till följd av att värdet av deras försäljning av sanitetsporslin i Italien beaktades. Som andra grund har det gjorts gällande att kommissionen, vid beräkningen av bötesbeloppet, underlät att beakta den omständigheten att den, i enlighet med punkt 23 b sista meningen i 2002 års meddelande om samarbete, hade beviljat sökandena delvis immunitet mot böter för de överträdelser som begåtts i Belgien och i Frankrike. Den tredje grunden avser att kommissionen borde ha slagit fast att sökandena hade varit de första att inge bevis till kommissionen som hade ett betydande mervärde, i den mening som avses i 2002 års meddelande om samarbete, så att sökandena borde ha erhållit en nedsättning av böterna med 50 procent och inte 30 procent. Sökandena har som fjärde grund gjort gällande att kommissionen åsidosatte principen om förbud mot retroaktiv tillämpning genom att tillämpa 2006 års riktlinjer på omständigheterna i förevarande fall.

1. *Den första grunden: Ett fel vid beräkningen av böterna till följd av att värdet av sökandenas försäljning av sanitetsporslin på den italienska marknaden beaktades*

31 Sökandena har hävdat att kommissionen inte styrkte att den aktuella överträdelsen förelåg, i den mån den avser sanitetsporslin som såldes på den italienska marknaden under en period på 11 år och 7 månader, nämligen mellan den 15 mars 1993 och den 9 november 2004, och än mindre att sökandena deltagit i denna överträdelse. De har i det avseendet anfört att kommissionen, i skäl 1140 i det angripna beslutet, åtog sig att beräkna det bötesbelopp som varje företag skulle åläggas endast med hänvisning till de specifika särdragen för den överträdelse som företaget begått, det vill säga med hänsyn till området och de aktuella produktgrupperna, och den faktiska längden på företagets deltagande i överträdelsen. Det totala bötesbelopp som sökandena ålades bör därför sättas ned med 75 procent, det vill säga en nedsättning på nästan 248 miljoner euro.

32 Kommissionen har bestritt dessa argument.

33 Tribunalen ska således pröva huruvida kommissionen styrkte att sökandena deltog i en överträdelse avseende sanitetsporslin som såldes på den italienska marknaden, vilken ägde rum från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004.

a) Redogörelse för den rättspraxis som avser förekomsten av och bevis för en överträdelse av artikel 101.1 FEUF

34 Vad först beträffar själva förekomsten av en kartell, ska det erinras om att det följer av artikel 101 FEUF att alla avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den inre marknaden är oförenliga med den inre marknaden och förbjudna.

35 För att ett avtal i den mening som avses i artikel 101.1 FEUF ska föreligga räcker det att de berörda företagen har gett uttryck för en gemensam önskan att agera på ett visst sätt på marknaden (förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 256, svensk specialutgåva, volym 11, s. II-83, och av den 20 mars 2002 i mål T-9/99, HFB Holding m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. II-1487, punkt 199).

36 Ett avtal, i den mening som avses i artikel 101.1 FEUF, kan anses ha ingåtts om det framgår att de berörda parterna har samstämmiga önskemål vad gäller principen att begränsa konkurrensen, även om konkurrensbegränsningens former fortfarande är föremål för förhandlingar (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 35 nämnda målet HFB Holding m.fl. mot kommissionen, punkterna 151–157 och 206).

37 Begreppet ”samordnat förfarande” avser en form av samordning mellan företag som, utan att det har lett fram till att ett egentligt avtal har ingåtts, medvetet ersätter den fria konkurrensens risker med ett praktiskt inbördes samarbete (domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-49/92 P, kommissionen mot Anic Partecipazioni, REG 1999, s. I-4125, punkt 115, och i mål C-199/92 P, Hüls mot kommissionen, REG 1999, s. I-4287, punkt 158).

38 Artikel 101.1 FEUF utgör härvid hinder mot att det förekommer direkta eller indirekta kontakter mellan ekonomiska aktörer som är ägnade antingen att påverka en faktisk eller potentiell konkurrents beteende på marknaden eller att för en sådan konkurrent avslöja det beteende som den berörda ekonomiska aktören har beslutat eller överväger att själv tillämpa på marknaden, när dessa kontakter har till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 37 nämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkterna 116 och 117).

39 Informationsutbyte mellan konkurrenter strider mot unionens konkurrensregler när detta utbyte mildrar eller undanröjer graden av osäkerhet om den relevanta marknadens funktion och följaktligen begränsar konkurrensen mellan företagen (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 2 oktober 2003 i mål C-194/99 P, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 2003, s. I-10821, punkt 81 och där angiven rättspraxis).

40 Spridningen av känsliga uppgifter undanröjer osäkerheten angående en konkurrents framtida handlande och påverkar därmed, direkt eller indirekt, informationsmottagarens strategier (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 23 november 2006 i mål C-238/05, Asnef-Equifax och Administración del Estado, REG 2006, s. I-11125, punkt 51 och där angiven rättspraxis). Varje ekonomisk aktör ska självständigt definiera den politik som den avser att följa på den inre marknaden och de villkor som den avser att erbjuda sina kunder (se domen i det ovan i punkt 39 nämnda målet Thyssen Stahl mot kommissionen, punkt 82 och där angiven rättspraxis).

41 Även om det är riktigt att detta krav på självständighet inte utesluter att aktörerna har rätt att rationellt anpassa sig till det konstaterade uppträdandet eller förutse sina konkurrenters uppträdande, hindrar det emellertid strikt att det förekommer direkt eller indirekt kontakt mellan sådana aktörer, vilken har till syfte eller resultat att utmynna i konkurrensvillkor som inte motsvarar de normala villkoren på marknaden i fråga med beaktande av de tillhandahållna produkternas eller tjänsternas beskaffenhet, hur betydelsefulla och hur många företagen var och nämnda marknads volym (se domen i det ovan i punkt 39 nämnda målet Thyssen Stahl mot kommissionen, punkt 83 och där angiven rättspraxis).

42 Vad vidare avser bevisningen för en överträdelse av artikel 101.1 FEUF följer det av fast rättspraxis att det ankommer på kommissionen att bevisa de överträdelser som den har konstaterat och att lägga fram den bevisning som krävs för att styrka de faktiska omständigheter som utgör en överträdelse (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1998, s. I-8417, punkt 58, och domen i det ovan i punkt 37 nämnda målet kommissionen mot Anic Partecipazioni, punkt 86).

43 När unionsdomstolen prövar yrkanden om ogiltigförklaring av ett beslut i vilket kommissionen har konstaterat att det skett en överträdelse av konkurrensreglerna och ålagt dem till vilka beslutet riktar sig böter, ska unionsdomstolen endast pröva den angripna rättsaktens lagenlighet och får således inte ersätta kommissionens bedömning med sin egen (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i de förenade målen T-67/00, T-68/00, T-71/00 och T-78/00, JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. II-2501, punkt 174).

44 När talan väckts mot ett beslut i vilket kommissionen har konstaterat att konkurrensreglerna överträtts och ålagt dem till vilka beslutet riktar sig böter, åligger det den domstol vid vilken talan om ogiltigförklaring har väckts att bedöma om den bevisning som kommissionen har grundat sig på är tillräcklig för att fastställa att den påtalade överträdelsen föreligger (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 20 april 1999 i de förenade målen T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, kallat PVC II, REG 1999, s. II-931, punkt 891).

45 Om rätten anser att det föreligger tvivel ska företräde ges åt den lösning som gynnar det företag till vilket beslutet om fastställelse av överträdelsen riktar sig (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 14 februari 1978 i mål 27/76, United Brands och United Brands Continentaal mot kommissionen, REG 1978, s. 207, punkt 265; svensk specialutgåva, volym 4, s. 9). Tribunalen kan således inte fastställa att kommissionen har styrkt att den aktuella överträdelsen förelegat om denna fråga enligt tribunalen fortfarande är föremål för tvivel (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 43 nämnda förenade målen JFE Engineering m.fl. mot kommissionen, punkt 177).

46 I den sistnämnda situationen är det nödvändigt att beakta oskuldspresumtionen, såsom den bland annat följer av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, proklamerad i Nice den 7 december 2000 (EUT C 83, 2010, s. 1), vilken enligt artikel 6.1 FEU har samma rättsliga värde som fördragen (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 22 november 2011 i mål C-214/10, KHS, REU 2011, s. I-11757, punkt 37). Med hänsyn till de ifrågavarande överträdelsernas art och till arten och strängheten i därtill knutna sanktionsåtgärder, ska oskuldspresumtionen tillämpas i bland annat förfaranden rörande åsidosättanden av konkurrensregler som gäller företag och som kan leda till ålägganden av böter eller viten (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom i det ovan i punkt 37 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 149 och 150, och av den 8 juli 1999 i mål C-235/92 P, Montecatini mot kommissionen, REG 1999, s. I-4539, punkterna 175 och 176; Europadomstolens dom av den 21 februari 1984 i målet Öztürk, serie A nr 73, och av den 25 augusti 1987 i målet Lutz, serie A nr 123-A).

47 Kommissionen måste lägga fram exakt och samstämmig bevisning till stöd för att den påstådda överträdelsen har ägt rum (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85-C-129/85,

Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, punkt 127, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-111, och förstainstansrättens dom av den 6 juli 2000 i mål T-62/98, Volkswagen mot kommissionen, REG 2000, s. II-2707, punkterna 43 och 72).

48 Det ska emellertid framhållas att varje del av den bevisning som kommissionen har åberopat inte nödvändigtvis måste motsvara dessa kriterier med avseende på varje del av överträdelsen. Det är tillräckligt att en samlad bedömning av alla indicier som institutionen har åberopat motsvarar detta krav (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 44 nämnda målet PVC II, punkterna 768-778, särskilt punkt 777, vilken i just detta hänseende har fastställts av domstolen, efter överklagande, i dom av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkterna 513–523).

49 Med beaktande av att förbudet mot konkurrensbegränsande avtal är allmänt känt, kan det inte krävas att kommissionen ska förebringa bevisning som på ett uttryckligt sätt påvisar att de berörda aktörerna varit i kontakt med varandra. Den fragmentariska och utspridda bevisning som kommissionen kan ha tillgång till bör i vilket fall som helst kunna kompletteras med slutsatser som möjliggör en rekonstruktion av de relevanta omständigheterna. Förekomsten av ett konkurrensbegränsande förfarande eller avtal kan alltså härledas ur ett antal sammanträffanden och indicier som när de beaktas tillsammans, när annan hållbar förklaring saknas, kan utgöra bevisning för att en överträdelse av konkurrensreglerna har skett (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkterna 55-57, och förstainstansrättens dom av den 27 september 2006 i de förenade målen T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP och T-61/02 OP, Dresdner Bank m.fl. mot kommissionen, REG 2006, s. II-3567, punkterna 64 och 65).

50 Vad gäller den bevisning som kan åberopas för att fastställa en överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet, är det principen om fri bevisprövning som gäller i unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 8 juli 2004 i mål T-50/00, Dalmine mot kommissionen, REG 2004, s. II-2395, punkt 72).

51 Följaktligen är en eventuell avsaknad av skriftlig bevisning endast relevant i samband med helhetsbedömningen av bevisvärdet av de bevis som kommissionen har lagt fram. Detta har i sig däremot inte till följd att det berörda företaget med framgång kan ifrågasätta kommissionens påståenden genom att ge en annan förklaring till de faktiska omständigheterna i det aktuella fallet. Så är endast fallet när de bevis som kommissionen har lagt fram inte gör det möjligt att otvetydigt styrka överträdelsen och utan att det är nödvändigt med en tolkning (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 12 september 2007 i mål T-36/05, Coats Holdings och Coats mot kommissionen, ej publicerad i rättsfallssamlingen, punkt 74).

52 När det gäller de olika uppgifternas bevisvärde finns det ett enda relevant kriterium för att värdera förebringad bevisning, nämligen dess trovärdighet (domen i det ovan i punkt 50 nämnda målet Dalmine mot kommissionen, punkt 72).

53 Överträdelsens varaktighet är vidare ett rekvisit för begreppet överträdelse enligt artikel 101.1 FEUF, varför bevisbördan för att styrka denna åvilar kommissionen. De i punkterna 40–50 ovan nämnda principerna är tillämpliga i detta avseende (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen, REG 2006, s. I-8725, punkterna 94–96). När bevisning saknas som gör det möjligt att direkt fastställa överträdelsens varaktighet, ska dessutom kommissionen åtminstone stödja sig på bevisning som hänför sig till omständigheter som ligger tillräckligt nära i tiden

för att det rimligen ska kunna antas att överträdelsen fortsatt oavbrutet mellan två exakta dagar (se förstainstansrättens dom av den 16 november 2006 i mål T-120/04, Peróxidos Orgánicos mot kommissionen, REG 2006, s. II-4441, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

54 Slutligen är den rättspraxis som angetts ovan i punkterna 35–53 analogt tillämplig på artikel 53.1 i EES-avtalet.

b) Kortfattad redogörelse för de bedömningar som ledde till att kommissionen ålade sökandena sanktioner i det angripna beslutet för deras deltagande i en överträdelse i Italien

55 I det angripna beslutet gjorde kommissionen tre huvudsakliga konstateranden vad beträffar sökandenas deltagande i en kartell avseende sanitetsporslin i Italien.

56 För det första angav kommissionen att sökandena sedan början av 1990-talet fram till år 1995 eller 1996, vilket de hade medgett i sin ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete, hade deltagit i otillåtna diskussioner i Italien rörande sanitetsporslin inom organisationen Federceramica, vars medlemmar var tillverkare av dessa produkter. Eftersom dessa diskussioner hade ägt rum före det startdatum för överträdelsen som kommissionen fastslog i det angripna beslutet för att ålägga sökandena sanktioner, nämligen den 15 mars 1993, beaktade dock kommissionen dessa diskussioner endast i den mån de ”visa[de] på ett samlat handlingsmönster hos vissa tillverkare ([sökandena] och Pozzi Ginori [SpA]) som även har deltagit i konkurrensbegränsande förfaranden som skett inom ramen för [branschsammanslutningen för flera produktgrupper] Euroitalia” från och med den 15 mars 1993 (se skäl 409 i det angripna beslutet och fotnoterna 501–505 i nämnda beslut).

57 För det andra hade sökandena, från den 15 mars 1993 till den 15 oktober 2004, vilka är de exakta datum som kommissionen beaktade vad gäller överträdelsens varaktighet i fråga om sanitetsporslin i Italien, deltagit i möten under vilka prishöjningarna samordnades inom Euroitalia vad gäller kranar och sanitetsporslin. Vad särskilt beträffar sanitetsporslin, hade regelbundna prishöjningar och andra prisaspekter, såsom minimipriser och rabatter, diskuterats på samma sätt och vid samma möten som i fråga om kranar, vilket enligt kommissionen framgår bland annat av anteckningarna från mötena i Euroitalia som hölls den 9 juli 1993, den 12 mars 1996, den 31 januari 1997, den 15 oktober 1999, den 21 januari 2000 och den 14 februari 2003 (se skälen 411–460 i det angripna beslutet och fotnoterna 506–580 i nämnda beslut samt bilagorna 6 och 7 till beslutet, avseende datumen för mötena i Euroitalia och i Michelangelo-gruppen).

58 För det tredje hade sökandena, från den 12 mars 1996 till den 25 juli 2003, deltagit i möten inom Michelangelo under vilka, i likhet med de möten som anordnades inom Euroitalia, priserna på sanitetsporslin togs upp. Enligt kommissionen framgår detta av anteckningarna från de möten som hölls särskilt den 12 maj och den 20 juli 2000 (se skälen 411–460 i det angripna beslutet och fotnoterna 506–580 i nämnda beslut samt bilagorna 6 och 7 till detta, avseende datumen för mötena i Euroitalia och i Michelangelo).

c) Prövning av den bevisning som kommissionen beaktade för att fastställa en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004

59 Sökandena har gjort gällande att även om de – såsom de medgav under det administrativa förfarandet – deltog i en överträdelse avseende kranar i Italien, hade emellertid inte kommissionen fog för att därav dra slutsatsen att de deltog i en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien, i avsaknad av tillräcklig bevisning för att fastställa en sådan överträdelse.

60 Kommissionen har bestritt dessa argument genom att göra gällande dels att den omständigheten att sökandena inte gjorde några invändningar under det administrativa förfarandet utgör ett ytterligare bevis för att de deltog i överträdelsen avseende sanitetsporslin i Italien, dels att kommissionen har styrkt att sökandena deltog i en sådan överträdelse.

61 Tribunalen ska först undersöka huruvida sökandena – såsom kommissionen har gjort gällande – inte bestred sitt deltagande i överträdelsen i den del den avsåg sanitetsporslin, och därefter pröva huruvida kommissionen hade tillräcklig bevisning för att slå fast att sökandena deltog i nämnda överträdelse.

Huruvida sökandena under det administrativa förfarandet bestred att det skett en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004

62 Enligt rättspraxis kan visserligen det faktum att ett företag uttryckligen eller underförstått vitsordar vissa faktiska och rättsliga omständigheter under det administrativa förfarandet vid kommissionen utgöra kompletterande bevisning vid bedömningen av om en talan vid domstol är välgrundad. Detta kan dock inte begränsa själva utövandet av den rätt att väcka talan vid tribunalen som en fysisk eller juridisk person har enligt artikel 263 fjärde stycket FEUF (domstolens dom av den 1 juli 2010 i mål C-407/08 P, Knauf Gips mot kommissionen, REU 2010, s. I-6375, punkt 90).

63 Tribunalen ska således pröva huruvida kommissionen i meddelandet om invändningar, vilket är den enda handling som kommissionen har hänvisat till som stöd för sitt resonemang, ansåg att sökandena hade deltagit i en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien och därefter huruvida sökandena inte bestred dessa invändningar i svaret på meddelandet om invändningar, såsom kommissionen har gjort gällande.

64 I punkt 256 i meddelandet om invändningar slog kommissionen fast att det på den italienska marknaden fanns ett system för regelbundet informationsutbyte om prishöjningar mellan tillverkarna av badrumsutrustning, från år 1990 fram till år 2004. Kommissionen tillade att de aktuella företagen träffades ”vid mötena i Euroitalia och i Michelangelo och diskuterade även priserna vid Federceramicas och Animas möten”. I punkt 257 i meddelandet angav kommissionen att det vid Federceramicas möten hade skett ”utbyten av prislistor, prishöjningar och annan information på den italienska marknaden” för sanitetsporslin. Den hänvisade i det avseendet, i fotnot 592 i nämnda meddelande, till den ansökan om nedsättning av böterna som sökandena hade ingett. Vidare anges det i punkt 260 i meddelandet om invändningar att sökandena, i denna ansökan, gjorde gällande att de möten som hölls inom Federceramica hade upphört år 1995 eller 1996. I punkterna 259 och 261–277 i meddelandet beskrev kommissionen de prishöjningar som diskuterades under mötena i Euroitalia och i Michelangelo.

65 Av konstaterandena ovan i punkt 64 följer att även om det klart framgår av meddelandet om invändningar att kommissionen ansåg att det förelåg en kartell i Italien inom branschen för badrumsutrustning under åren 1990–2004, så nämnde kommissionen att det förelåg en kartell särskilt avseende sanitetsporslin endast i samband med de konkurrensbegränsande diskussioner som ägde rum inom Federceramica från år 1990 till år 1995 eller 1996, vilket sökandena hade informerat kommissionen om i den ansökan som de ingav enligt 2002 års meddelande om samarbete.

66 Vidare har sökandena, i punkt 138 i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar, uttryckligen gjort gällande att kommissionens samtliga påståenden i nämnda meddelande som särskilt avsåg kartellen på den italienska marknaden för sanitetsporslin grundade sig på deras ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete, och att om denna information togs bort från akten, skulle kommissionen inte längre kunna ålägga sanktioner för en överträdelse i det avseendet. Av det skälet har sökandena även påpekat att de borde beviljas immunitet mot böter vad beträffar den aktuella kartellen.

67 Sökandena har i punkt 3.1 i sitt yttrande som svar på meddelandet om invändningar angett att samtliga påståenden i nämnda meddelande vad beträffar samordningen av prishöjningar för sanitetsporslin avser möten som ägde rum inom Federceramica och att trots att det i meddelandet hänvisas till en regelbunden samordning av prishöjningar inom Euroitalia, var sistnämnda sammanslutning inte ett forum för diskussioner rörande sanitetsporslin. Sökandena har uppgett att de var de enda tillverkarna av sanitetsporslin inom denna sammanslutning, men att de inte deltog däri i denna egenskap. Sökandena har preciserat att de diskuterade information om kranar och nämnde endast ”i förbigående” hur ”det gick” i branschen för sanitetsporslin, utan att dessa påpekanden hade ett konkurrensbegränsande syfte.

68 Det framgår således otvetydigt av sökandenas yttrande som svar på meddelandet om invändningar att de medgav att de deltagit i en kartell inom branschen för sanitetsporslin i Italien endast vad avser det informationsutbyte som skedde inom sammanslutningen Federceramica, från år 1990 till år 1995 eller 1996, vilket de själva hade informerat kommissionen om i deras ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete. De bestred uttryckligen allt deltagande i en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia. Som kommissionen har påpekat i sina inlagor, bestred sökandena visserligen inte att de deltagit vid mötena i Michelangelo. Det ska dock konstateras att kommissionen, i punkt 277 i meddelandet om invändningar, nöjde sig med att förteckna datumen för mötena i Michelangelo och att nämna vilka som deltog i dessa, utan att ange det exakta syftet med de diskussioner som hölls under dessa möten och i synnerhet huruvida diskussionerna avsåg sanitetsporslin.

69 Mot bakgrund av konstateranden ovan i punkterna 64–68 finner tribunalen att sökandena, i motsats till vad kommissionen har hävdat, bestred att de deltagit i den överträdelse avseende sanitetsporslin som påstods ha skett i Italien, från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004, inom Euroitalia och Michelangelo. Det framgår nämligen av deras yttrande som svar på meddelandet om invändningar att även om de medgav att de deltagit i en överträdelse avseende sanitetsporslin inom Federceramica från år 1990 till år 1995 eller 1996, ansåg de däremot inte att de hade deltagit i någon överträdelse, i vart fall inte inom Euroitalia, som avsåg sanitetsporslin i Italien.

70 Tribunalen kan följaktligen inte godta kommissionens argument som angetts ovan i punkt 60, enligt vilket tribunalen, i enlighet med den rättspraxis som angetts ovan i punkt 62, borde beakta den omständigheten att sökandena inte gjorde några invändningar under det administrativa förfarandet mot att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin i Italien som ett ”ytterligare bevis”.

Det bevismaterial som beaktades i det angripna beslutet för att fastställa att det förelåg en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004

71 Sökandena har åberopat två huvudsakliga anmärkningar för att bestrida att det förelåg en överträdelse avseende sanitetsporslin som påstås ha begåtts i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004.

72 Som första anmärkning har sökandena gjort gällande att de diskussioner som fördes inom Euroitalia och Michelangelo inte gjorde det möjligt att dra slutsatsen att det förelåg en kartell. För det första underlät kommissionen att fastställa på vilket sätt sökandena snedvred konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin, trots att de var den enda tillverkaren av denna produktgrupp som deltog i mötena i Euroitalia och även var den enda tillverkaren, i de flesta fall, av nämnda produktgrupp som deltog i mötena i Michelangelo. För det andra var den information om sanitetsporslin som lämnades under mötena i Euroitalia och i Michelangelo inte av konkurrensbegränsande art.

73 Som andra anmärkning har sökandena hävdat att kommissionen inte kunde grunda sig på deras deltagande i Federceramicas möten för att fastställa överträdelsen. För det första, eftersom kommissionen formellt sett inte ålade sökandena sanktioner för detta beteende i det angripna beslutet,

utgör oskuldspresumtionen hinder för att kommissionen slår fast, på grundval av deras deltagande i Federceramica, att de dessutom deltog i en överträdelse avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo. För det andra kan inte kommissionen stödja sig på deras deltagande i Federceramicas möten för att fastställa överträdelsen inom Euroitalia och Michelangelo och följaktligen ålägga dem böter, eftersom det skulle strida mot punkt 23 b sista meningen i 2002 års meddelande om samarbete.

74 Kommissionen har bestritt dessa argument.

75 Inledningsvis påpekar tribunalen att kommissionen, såsom framgår av den kortfattade redogörelsen för kommissionens bedömningar i det angripna beslutet (se ovan punkterna 55–58), ansåg att sökandena hade deltagit i en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien på grund av deras deltagande i Euroitalias och Michelangelos möten, men inte i Federceramicas möten. Vidare är det ostridigt att sökandena, från den 15 mars 1993 till åtminstone år 2001, utgjorde det enda företag inom Euroitalia som tillverkade kranar och sanitetsporslin, medan de åtta andra företag som deltog i mötena i denna sammanslutning tillverkade enbart kranar (se tabellen i bilaga 6 till det angripna beslutet). Inom Michelangelo, vars möten ägde rum från den 12 mars 1996 till den 25 juli 2003, deltog sökandena endast i sju möten, mellan den 8 juli 1998 och den 9 mars 2001, vid vilka även en annan tillverkare av sanitetsporslin närvarade, nämligen Pozzi Ginori (se tabellen i bilaga 7 till det angripna beslutet).

76 Mot bakgrund av konstaterandena ovan i punkt 75, ska tribunalen till att börja med undersöka huruvida kommissionen gjorde en riktig bedömning när den slog fast att sökandena hade överträtt artikel 101.1 FEUF, fastän sökandena dels var den enda tillverkaren av sanitetsporslin inom Euroitalia som hade deltagit i samtliga möten i denna sammanslutning, från den 15 mars 1993 till åtminstone år 2001 (det vill säga fram till den tidpunkt då Grohe blev uppköpt av Sanitec Europe Oy (nedan kallat Sanitec), som ägde Pozzi Ginori), dels var den enda tillverkaren av sanitetsporslin inom Michelangelo som närvarade vid de möten som hölls under perioderna den 12 mars 1996–8 juli 1998 och den 9 mars 2001–25 juli 2003. Därefter ska tribunalen undersöka huruvida kommissionen lade fram tillräcklig bevisning för att det skett en överträdelse avseende sanitetsporslin, med hänsyn till dels de sju mötena i Michelangelo som sökandena deltog i, vilka hölls under perioden den 8 juli 1998–9 mars 2001 och vid vilka även en annan tillverkare av sanitetsporslin närvarade, nämligen Pozzi Ginori, dels de fjorton mötena i Euroitalia som hölls under perioden den 9 mars 2001–15 oktober 2004, vid vilka sökandena deltog och även Grohe närvarade, vilket hörde till Sanitec.

– Bevisen för att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, vad beträffar de möten under vilka sökandena var den enda tillverkaren av sanitetsporslin som närvarade

77 Tribunalen ska undersöka huruvida kommissionen gjorde en riktig bedömning när den slog fast att sökandena hade deltagit i ett avtal mellan företag som hade till syfte eller resultat att snedvrida konkurrensen på den italienska marknaden för sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, under de perioder då de utgjorde den enda tillverkaren av sanitetsporslin som närvarade, eftersom samtliga andra företag då var krantillverkare.

78 Av den rättspraxis som angetts ovan i punkterna 35–41 följer att tillhandahållandet av känslig affärsinformation, såsom utbyte av framtida prishöjningar, har en konkurrensbegränsande verkan när denna information riktas till ett eller flera konkurrerande företag, genom att de aktuella företagens självständiga beteende på marknaden därigenom ändras. När det förekommer sådana förfaranden mellan konkurrenter, är kommissionen inte skyldig att bevisa deras konkurrensbegränsande verkningar på den relevanta marknaden om de, med hänsyn till det juridiska och ekonomiska sammanhang i vilket de ingår, är konkret ägnade att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den inre marknaden (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 4 juni 2009 i mål C-8/08, T-Mobile Netherlands m.fl., REG 2009, s. I-4529, punkt 31).

79 Det kan däremot inte antas att ett avtal eller ett samordnat förfarande som består i att företagen sinsemellan utbyter känslig affärsinformation, men avseende en produkt som saluförs på en marknad där företagen inte är konkurrenter, har ett konkurrensbegränsande syfte eller resultat på denna marknad. Ett förfarande som består i att ett företag, som bedriver verksamhet på två olika produktmarknader, tillhandahåller sina konkurrenter som är verksamma på den första marknaden känslig affärsinformation som avser den andra marknaden, på vilken dessa konkurrenter inte är verksamma, kan nämligen i princip inte påverka konkurrensen på den andra marknaden.

80 I förevarande fall konstaterar tribunalen att kommissionen, som svar på sökandenas yttrande över meddelandet om invändningar, anförde två skäl i det angripna beslutet för att bevisa att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, trots att de utgjorde det enda företag vars verksamhet avsåg sanitetsporslin som deltog i dessa sammanslutningars möten.

81 För det första påpekade kommissionen, i fotnot 587 i det angripna beslutet, att den information om sanitetsporslin som sökandena tillhandahöll utgör känslig affärsinformation, eftersom den avser prishöjningar och andra prisaspekter, såsom minimipriser och rabatter. Den information som utbyttes avseende sanitetsporslin är dessutom ”likartad och helt överensstämmande med de motsvarande hänvisningarna till kranar som gjordes vid samma möten”. Enligt kommissionen ska det följaktligen inte göras någon ”åtskillnad [mellan kranar och sanitetsporslin] vad beträffar det syfte som företaget eftersträvade när det lämnade ut denna information (särskilt om man beaktar informationens detaljerade karaktär och diskussionernas allmänna sammanhang vid dessa möten)”. Kommissionen utvecklade denna analys i fotnot 1779 i det angripna beslutet, genom att ange att den detaljerade karaktären och diskussionernas sammanhang ”utan tvivel [visar] sökandenas konkurrensbegränsande avsikt”.

82 Det ska dock konstateras att inget av de skäl som angetts ovan i punkt 81 visar att de aktuella förfarandena hade till syfte eller resultat att snedvrida konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin.

83 Kommissionen har nämligen inte anfört något argument eller lagt fram något bevis som visar att konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin i förevarande fall kunde komma att påverkas av att sökandena lämnade ut känslig affärsinformation till krantillverkarna.

84 Konstaterandet att det finns en likhet vad gäller arten av och formen för informationsutbyte inom Euroitalia, oavsett huruvida det rör sig om kranar eller sanitetsporslin, kan inte heller visa att det förhållandet att krantillverkarna fick information om priserna på sanitetsporslin snedvred konkurrensen på sistnämnda marknad. I det avseendet ska det framhållas att kommissionen inte har visat i det angripna beslutet att krantillverkarna förde vidare den information som de hade fått till sökandenas konkurrenter på marknaden för sanitetsporslin, så att en inverkan på konkurrensen på denna marknad kunde presumeras eller hade konstaterats.

85 För det andra slog kommissionen, i fotnot 587 i det angripna beslutet, även fast – men enbart i förbigående – att sökandenas tillkännagivande av prishöjningar inom Euroitalia, vad beträffar sanitetsporslin, ”inte på något sätt [var] osedvanligt, med hänsyn till företagets ledande position inom detta marknadssegment i Italien (dess andelar [var] långt större än dess närmaste konkurrenters) och dess intresse av att bibehålla ett genomtänkt och integrerat synsätt vad gäller prissättningen på sina produkter (såväl sanitetsporslin som kranar)”.

86 Den omständigheten att sökandena hade en betydande marknadsandel på marknaden för sanitetsporslin saknar betydelse för den omständigheten att kommissionen inte visade, i det angripna beslutet, att utlämnandet av känslig affärsinformation avseende sanitetsporslin till krantillverkarna kunde påverka konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin.

87 Även om sökandena, såsom kommissionen slog fast, faktiskt hade ett intresse av att inta ett ”genomtänkt och integrerat synsätt” vad gäller deras prissättning på allt sanitetsporslin och alla kranar som de saluförde, är ett sådant konstaterande inte tillräckligt för att visa att det förelåg en snedvridning av konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin. Även om tillkännagivandet inom Euroitalia av sökandenas framtida prishöjningar på marknaden för sanitetsporslin kan visa att tillverkarna av badrumsutrustning hade ett intresse av att samordna sina beteenden, visade inte kommissionen att ett sådant förfarande från sökandenas sida hade till syfte eller resultat att mildra eller undanröja graden av osäkerhet om hur marknaden för sanitetsporslin fungerar.

88 Under dessa omständigheter finner tribunalen att kommissionen gjorde en oriktig bedömning när den slog fast att sökandena hade deltagit i en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien, inom Euroitalia och Michelangelo, under hela den period då de utgjorde det enda företag som tillverkade sanitetsporslin som närvarade vid dessa sammanslutningars möten.

89 De sex argument som kommissionen har anfört påverkar inte konstaterandet ovan i punkt 88.

90 För det första har kommissionen påpekat i sina inlagor och angett, som svar på tribunalens frågor vid förhandlingen, att den omständigheten att sökandena var den enda tillverkaren av sanitetsporslin inom Euroitalia inte påverkade konstaterandet att de deltagit i en överträdelse, eftersom de aktuella otillåtna förfarandena ingick i en enda överträdelse. Den har hänvisat till skälen 845 och 846 i det angripna beslutet, där det anges att de tre produktgrupperna ”kompletterar” varandra, något som sökandena inte har bestritt i sina inlagor. Kommissionen har även framhållit att samtliga tillverkare hade ett intresse av att visa en enad front i fråga om prishöjningar.

91 Tribunalen konstaterar att det visserligen är riktigt att sökandena, genom att lämna ut känslig affärsinformation avseende sanitetsporslin i Italien till krantillverkarna, uppvisade ett beteende som kunde stärka kartellen på kranmarknaden av de skäl som kommissionen har anfört och som angetts ovan i punkt 87. Ett sådant beteende kan dock inte visa att villkoren på marknaden för sanitetsporslin därigenom kunde komma att ändras.

92 Vidare ska det framhållas att – i motsats till de argument som kommissionen anförde som svar på tribunalens frågor vid förhandlingen, enligt vilka kommissionen inte var skyldig att styrka att en konkurrenssnedvridning följde av varje möte inom en sammanslutning, eftersom sanitetsporslin ingick bland de produktgrupper som omfattades av den enda överträdelsen – en sådan kvalificering av överträdelsen inte befriade kommissionen från skyldigheten att styrka att det förelåg en konkurrenssnedvridning med avseende på var och en av de tre produktgrupper som omfattades av överträdelsen. Även om det föreligger en enda överträdelse när avtal eller samordnade förfaranden, även om de avser olika varor, tjänster eller områden, ingår i en samlad plan som avsiktligt har genomförts av företag i ett enda konkurrensbegränsande syfte (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 49 nämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkterna 258 och 260, och förstainstansrättens dom av den 8 juli 2008 i mål T-54/03, Lafarge mot kommissionen, ej publicerad i rättsfallssamlingen, punkt 482), medför inte konstaterandet att en sådan överträdelse föreligger att villkoret att det ska föreligga en konkurrenssnedvridning som påverkar var och en av de produktmarknader som omfattas av denna enda överträdelse upphör att gälla.

93 För det andra kan tribunalen inte godta kommissionens argument att det framgår av bevisen avseende kartellen i Tyskland att krantillverkarna i Italien ”beaktade överträdelsen avseende sanitetsporslin” och att det vid mötena i Michelangelo samlades många tillverkare som inte bedrev verksamhet på marknaden för sanitetsporslin. Kommissionens argument tenderar nämligen att bekräfta, snarare än att vederlägga, konstaterandet ovan i punkt 87 att det förfarande som bestod i att sökandena tillkännagav prishöjningarna på sitt sanitetsporslin för krantillverkarna i själva verket bidrog till att kartellen avseende kranar fungerade väl. Vidare kan detta argument under alla omständigheter inte ligga till grund för konstaterandet att det förelåg en konkurrenssnedvridning på marknaden för sanitetsporslin.

94 För det tredje anser tribunalen att kommissionens argument att sökandena underlät att förklara av vilken rimlig anledning, förutom att det förelåg en kartell, de lämnade ut känslig affärsinformation rörande sanitetsporslin inom Euroitalia, om utlämnandet av sådan information saknade intresse eller relevans, är verkningslöst. Detta argument kan inte styrka att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin i avsaknad av objektiva bevis som gör det möjligt att fastställa det konkurrensbegränsande syftet eller resultatet av de aktuella förfarandena på denna marknad. Vidare ankommer det på kommissionen, enligt den rättspraxis som angetts ovan i punkt 47, att lägga fram bevis för att villkoren för en överträdelse av artikel 101 FEUF är uppfyllda, vilket den inte har gjort i förevarande fall.

95 För det fjärde kan kommissionens argument att sökandena – såsom framgår av skäl 410 och fotnot 504 i det angripna beslutet som hänvisar till protokollet från Federceramicas möte med rubriken 386/93 PGM/ed – den 5 juli 1993 diskuterade prishöjningar avseende sanitetsporslin inom denna sammanslutning, innan dessa prishöjningar nämndes vid mötet i Euroitalia som hölls några dagar senare, inte godtas, eftersom det är verkningslöst. Tribunalen konstaterar att även om sökandena diskuterade priser med sina konkurrenter inom Federceramica några dagar innan ett möte i Euroitalia ägde rum, kan detta ligga till grund för konstaterandet att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Federceramica, men inte att otillåtna diskussioner fördes inom Euroitalia. Vidare avser bevisen för de otillåtna förfarandena avseende Federceramica, såsom kommissionen angav i skäl 409 i det angripna beslutet, under alla omständigheter ”perioden före den period som det [angripna] beslutet avser (åren 1993–2004)”. Även om dessa bevis, såsom kommissionen likaså angav i detta skäl, ”visar på ett samlat handlingsmönster hos vissa tillverkare” under åren 1990–1993, gör de det emellertid inte möjligt att styrka att en överträdelse skedde under senare möten inom Euroitalia, under vilka sökandena var den enda tillverkaren av sanitetsporslin.

96 Följaktligen kan inte kommissionen med fog åberopa att det förekom otillåtna diskussioner inom Federceramica till stöd för sin bedömning att det skedde en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien.

97 I det avseendet ska det påpekas att tribunalens dom av den 16 juni 2011 i mål T-240/07, Heineken Nederland och Heineken mot kommissionen (REU 2011, s. II-3355), punkt 212, av den 5 oktober 2011 i mål T-39/06, Transcatab mot kommissionen (REU 2011, s. II-6831), punkterna 381 och 382, och av den 22 mars 2012 i de förenade målen T-458/09 och T-171/10, Slovak Telekom mot kommissionen (REU 2012, s. II-6831), punkt 51, vilka kommissionen åberopade vid förhandlingen, inte kan påverka konstaterandet i föregående punkt. Tribunalen slog nämligen inte fast i någon av dessa domar att kommissionen kunde ersätta bevis för att det skett en överträdelse inom en specifik organisation under en viss period med bevis för konkurrensbegränsande förfaranden som påstås ha ägt rum under en tidigare period inom en annan branschorganisation, en period som kommissionen för övrigt uttryckligen undantog från konstaterandet att det förelåg en överträdelse.

98 För det femte har kommissionen hävdat att den inte var skyldig att visa att otillåtna diskussioner hade förts mellan konkurrenter. Kommissionen har i det avseendet gjort gällande att tribunalen, i sin dom av den 28 april 2010 i de förenade målen T-456/05 och T-457/05, Gütermann och Zwicky mot kommissionen (REU 2010, s. II-1443), punkt 53, slog fast att när det föreligger en enda överträdelse, är den omständigheten att ett företag inte är verksamt på den relevanta marknaden inte i sig tillräcklig för att befria företaget från ansvar.

99 I det avseendet ska det konstateras att tribunalen, i punkt 53 i domen i de ovan i punkt 98 nämnda förenade målen Gütermann och Zwicky mot kommissionen, slog fast att ett företag kunde överträda det förbud som föreskrivs i artikel 101.1 FEUF om dess beteende, såsom det samordnas med andra företags beteende, hade till syfte att begränsa konkurrensen på en viss relevant marknad inom den inre marknaden. Det är därvid inte nödvändigt att företaget självt är verksamt på denna relevanta marknad. Det framgår följaktligen av den princip som tribunalen fastslog i denna dom att kommissionen i förevarande fall med fog kunde fastslå att det förfarande som bestod i att sökandena tillkännagav sina

framtida prishöjningar för krantillverkarna underlättade kartellens funktion på marknaden för kranar, även om sökandena inte var verksamma på denna marknad. Denna princip ändrar däremot inte på något sätt konstaterandet, i punkt 82 ovan, att kommissionen inte visade att sökandenas förfarande att tillkännage sina priser för företag som inte var konkurrenter till dem på marknaden för sanitetsporslin hade till syfte eller resultat att snedvrida konkurrensen på denna marknad.

100 För det sjätte har kommissionen påpekat att sökandena, genom att lämna ut känslig affärsinformation om sanitetsporslin, lugnade krantillverkarna genom att informera dem om att priserna på sanitetsporslin i Italien också skulle höjas. Kommissionen har i det avseendet gjort gällande att det enligt tribunalens dom av den 24 mars 2011 i mål T-377/06, Comap mot kommissionen (REU 2011, s. II-1115), punkt 70, inte krävs att utbytet av känslig affärsinformation är ömsesidigt för att principen om självständigt agerande på marknaden ska ha åsidosatts.

101 Det räcker att konstatera att den omständigheten att kommissionen inte behöver visa att utbytet av känslig affärsinformation mellan två konkurrerande företag är ömsesidigt för att fastslå att en kartell föreligger likväl inte kan ligga till grund för slutsatsen att utbytet av sådan information mellan företag som inte är konkurrenter medför en snedvridning av konkurrensen på marknaden för sanitetsporslin.

102 Mot bakgrund av det ovan anförda finner tribunalen att kommissionen felaktigt slog fast att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin i Italien inom Euroitalia, under hela perioden från den 15 mars 1993 till år 2001 och, inom Michelangelo, under en annan period än mellan den 8 juli 1998 och den 9 mars 2001.

103 Sökandenas anmärkning i det avseendet ska således godtas.

– Bevisen för att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, vad beträffar de möten under vilka sökandena närvarade tillsammans med andra tillverkare av sanitetsporslin

104 Sökandena har gjort gällande att de var den enda tillverkaren av sanitetsporslin som närvarade vid samtliga möten i Euroitalia och vid de flesta mötena i Michelangelo. Vidare har sökandena, för att bemöta kommissionens argument, påpekat i repliken att det inte nämns i det angripna beslutet att andra tillverkare av sanitetsporslin deltog vid mötena i Euroitalia. Slutligen har sökandena framhållit att det var först från och med mars 2000 och fram till mars 2001 som en annan tillverkare av sanitetsporslin, nämligen Pozzi Ginori, deltog tillsammans med sökandena vid mötena i Michelangelo.

105 Kommissionen har bestritt dessa argument. För det första var inte sökandena den enda tillverkaren av sanitetsporslin inom Euroitalia. Som framgår av kommissionens beslut IV/M.2397 – BC Funds mot Sanitec (EGT C 207, 2001, s. 9), blev nämligen Grohe, som var krantillverkare, år 2001 uppköpt av Sanitec, som även ägde Pozzi Ginori, vilket tillverkade sanitetsporslin. Under dessa omständigheter ingick Grohe i Sanitec, vilket utgjorde ett företag i konkurrensrättslig mening och tillverkade både sanitetsporslin och kranar och var medlem i Euroitalia. För det andra deltog Pozzi Ginori, som likaså tillhörde Sanitec, i möten inom Michelangelo mellan den 8 juli 1998 och den 9 mars 2001 vid vilka sökandena närvarade.

106 Tribunalen ska i förevarande fall undersöka huruvida kommissionen styrkte att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin, med hänsyn till, för det första, Grohes närvaro inom Euroitalia och, för det andra, Pozzi Ginoris närvaro inom Michelangelo.

107 Innan tribunalen prövar frågan huruvida kommissionen, såsom sökandena har hävdat, inte styrkte att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia, ska det prövas huruvida kommissionen – vilket sökandena likaså har gjort gällande för att bemöta kommissionens argument – i det avseendet iakttog sin motiveringsskyldighet som föreskrivs i artikel 293 FEUF. Enligt fast rättspraxis ska ett besluts motivering framgå av dess innehåll, och efterföljande förklaringar som har lämnats av

kommissionen kan inte tas i beaktande annat än i undantagsfall (förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, volym 13, s. II-1, av den 14 maj 1998 i mål T-295/94, Buchmann mot kommissionen, REG 1998, s. II-813, punkt 171, och av den 15 september 1998 i de förenade målen T-374/94, T-375/94, T-384/94 och T-388/94, European Night Services m.fl. mot kommissionen, REG 1998, s. II-3141, punkt 95). Av detta följer att beslutet i sig ska vara tillräckligt och att dess motivering inte ska följa av senare skriftliga eller muntliga förklaringar då beslutet i fråga redan utgör föremål för en talan vid unionsdomstolen (se förstainstansrättens dom av den 15 juni 2005 i mål T-349/03, Corsica Ferries France mot kommissionen, REG 2005, s. II-2197, punkt 287 och där angiven rättspraxis).

108 I förevarande fall ska det påpekas att kommissionen, såsom sökandena har gjort gällande, inte slog fast vare sig i meddelandet om invändningar eller i det angripna beslutet att Grohe ingick i ett enda företag, i den mening som avses i konkurrensrätten, tillsammans med Sanitec, och att den känsliga affärsinformation avseende sanitetsporslin som sökandena lämnade inom Euroitalia inte enbart var riktad till krantillverkare utan även till åtminstone en annan tillverkare av sanitetsporslin. De två skäl som kommissionen anförde i det angripna beslutet och som angetts ovan i punkterna 81 och 85 saknar nämligen samband med den omständigheten att åtminstone en annan deltagare i Euroitalia tillhörde en företagskoncern som var konkurrent till sökandena på marknaden för sanitetsporslin.

109 Kommissionen kan följaktligen inte ersätta den motivering som gavs i det angripna beslutet med en annan motivering som framförts i dess inlagor till stöd för dess slutsats att sökandena hade deltagit i en överträdelse avseende sanitetsporslin inom Euroitalia.

110 Kommissionen har i det avseendet hävdat att den i enlighet med domstolens dom av den 14 juli 1972 i mål 48/69, Imperial Chemical Industries mot kommissionen (REG 1972, s. 619; svensk specialutgåva, volym 2, s. 25), punkt 145, kan åberopa de band som föreligger mellan Sanitec och Grohe för att invända mot de argument som sökandena har åberopat vid tribunalen i syfte att bestrida att det skett en överträdelse avseende sanitetsporslin. Tribunalen anser dock att detta argument inte kan godtas. I punkt 145 i nämnda dom konstaterade nämligen domstolen att kommissionen inte var skyldig att i sina beslut redovisa samtliga de argument som den senare kan tänkas åberopa för att bestrida invändningar om rättsstridighet som kan komma att göras mot dess rättsakter. Den omständigheten att kommissionen i sina beslut inte kan förutse samtliga argument som ett företag skulle kunna anföra mot kommissionen innebär dock inte att kommissionen, i strid med den rättspraxis som angetts ovan i punkt 107, får ersätta de skäl som åberopats i det angripna beslutet med nya skäl som anges i de inlagor som ingetts under förfarandet vid tribunalen.

111 Av samma skäl som angetts i punkt 110 ovan kan kommissionen inte göra gällande, för första gången under förfarandet vid tribunalen, att det förekom otillåtna bilaterala kontakter mellan sökandena och Grohe till stöd för sitt påstående om att otillåtna diskussioner hade ägt rum mellan konkurrenter.

112 Följaktligen konstaterar tribunalen att det angripna beslutet är bristfälligt motiverat. Den motivering som anges i det angripna beslutet gjorde det nämligen inte möjligt för sökandena att förstå skälen till att kommissionen hade slagit fast att diskussionerna inom Euroitalia rörande försäljningen av sanitetsporslin i Italien kunde snedvrida konkurrensen på denna marknad. Sökandena hade inte möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt göra gällande sina rättigheter i det avseendet. Under dessa omständigheter saknas det anledning att ta ställning till sökandenas anmärkning om att kommissionen inte styrkte de konkurrensbegränsande förfarandena i det sammanhanget.

113 Vidare påpekar tribunalen, vad beträffar mötena i Michelangelo, att det inte har bestritts att Pozzi Ginori var den enda tillverkaren av sanitetsporslin utöver sökandena som var medlem i denna sammanslutning, och att sökandena, såsom framgår av bilaga 7 till det angripna beslutet, endast deltog i sju möten vid vilka även Pozzi Ginori närvarade, nämligen den 8 juli 1998, den 14 maj 1999, den 16 mars, den 12 maj, den 20 juli och den 26 oktober 2000 samt den 9 mars 2001. Kommissionen

kunde därför endast fastslå att det skedde ett utbyte av känslig affärsinformation i samband med de möten som hölls inom Michelangelo under den period då dessa två företag deltog vid mötena. Det ska nämligen påpekas att kommissionen inte har angett i det angripna beslutet eller hävdat i sina inlagor att det aktuella informationsutbytet skulle ha skett utanför mötena i Michelangelo och i synnerhet att sökandena skulle ha lämnat denna information direkt till Pozzi Ginori utanför ramen för mötena i Michelangelo.

114 Under dessa omständigheter ska tribunalen undersöka huruvida den bevisning som kommissionen samlade in, enbart såvitt avser mötena den 8 juli 1998, den 14 maj 1999, den 16 mars, den 12 maj, den 20 juli och den 26 oktober 2000 samt den 9 mars 2001, räcker för att styrka att det skett en överträdelse och att sökandena deltog i denna överträdelse.

115 I det angripna beslutet hänvisade kommissionen specifikt till att sökandena lämnade ut känslig affärsinformation rörande sanitetsporslin endast i samband med två möten den 16 mars och den 12 maj 2000 (se skäl 439 i det angripna beslutet) och vid mötet den 20 juli 2000 (se skäl 441 i beslutet). Däremot nämnde inte kommissionen någon otillåten diskussion som särskilt avsåg sanitetsporslin vid de fyra andra mötena den 8 juli 1998 (se skäl 430 i det angripna beslutet), den 14 maj 1999 (se skäl 435 i det angripna beslutet), den 26 oktober 2000 (se skäl 442 i beslutet) och den 9 mars 2001 (se skäl 445 i det angripna beslutet).

116 Vidare ska det konstateras, vad beträffar de två mötena den 8 juli 1998 och den 14 maj 1999, att kommissionen inte har nämnt, vare sig i skälen 430 och 435 i det angripna beslutet eller i sina inlagor, den omständigheten att sökandena under dessa båda möten hade tillkännagett sina framtida prishöjningar avseende sanitetsporslin. Det framgår tvärtom av de handlingar som omnämns i fotnoterna 533 och 538 i det angripna beslutet avseende de två ovannämnda mötena och som kommissionen ingav till tribunalen, som svar på de åtgärder för processledning som tribunalen riktade till kommissionen, att de enda framtida prishöjningar som diskuterades under dessa möten var de prishöjningar som hade vidtagits av Hansa Metallwerke, vilket inte tillverkade sanitetsporslin.

117 Vad beträffar mötet den 16 mars 2000 ska det dessutom konstateras att det, i motsats till vad kommissionen har låtit antyda i skäl 439 i det angripna beslutet, inte framgår av protokollet från detta möte som upprättades av Grohe att sökandena utbytte känslig affärsinformation avseende sanitetsporslin. Det enda som nämns är nämligen en ökning av sökandenas försäljning på omkring 12 procent, utan att det preciseras huruvida denna procentuella ökning avser kranar, sanitetsporslin eller båda produkterna. Mot bakgrund av alla andra mötesprotokoll i vilka det uttryckligen hänvisas till den omständigheten att den information som utbyttes avsåg sanitetsporslin och inte kranar, ska det som jämförelse påpekas att protokollet från mötet den 16 mars 2000 inte visar att diskussionerna avsåg sanitetsporslin.

118 Vad därefter beträffar de tre mötena den 12 maj, den 20 juli och den 26 oktober 2000, konstaterar tribunalen – i likhet med vad kommissionen påpekade i skälen 439–442 och 445 i det angripna beslutet – att det framgår av de protokoll som upprättades av Grohe att sökandena tillhandahöll känslig affärsinformation som särskilt rörde sanitetsporslin under dessa tre möten.

119 Det framgår nämligen av de protokoll som omnämnts i föregående punkt att sökandena informerade deltagarna vid mötena i Michelangelo, däribland deras konkurrent Pozzi Ginori, om en prishöjning på 3 procent på marknaden för sanitetsporslin under mötet den 16 mars 2000. Detta tillkännagivande av prishöjningen bekräftades vid mötet den 20 juli 2000, eftersom det vid detta möte upprepades att höjningen skulle börja gälla från och med den 1 september och senast före slutet av året. Vidare framgår det av protokollet från sistnämnda möte att Pozzi Ginori tillkännagav att höjningen med 4 eller 5 procent av företagets katalogpriser för sanitetsporslin skulle offentliggöras under Cersaie-mässan och tillämpas från och med den 1 januari 2001. Vad slutligen beträffar mötet den 26 oktober 2000, bekräftar Grohes protokoll att sökandena informerade de övriga deltagarna, däribland Pozzi Ginori, om sin prishöjning på sanitetsporslin med 3 procent. Den omständigheten att

det inte framgår klart av dessa handlingar huruvida höjningen redan hade genomförts eller huruvida den skulle börja gälla den 1 januari 2001 påverkar inte konstaterandet att den aktuella höjningen avsåg framtida prishöjningar.

120 Vad slutligen beträffar mötet den 9 mars 2001, framgår det av Grohes protokoll att, som kommissionen uppgav vid förhandlingen som svar på tribunalens frågor, de företag som närvarade vid detta möte utbytte information om procentuella ökningar, inte av deras priser utan av deras försäljning i februari 2001. Kommissionen fann dock inte i det angripna beslutet att sådana utbyten utgjorde en överträdelse av artikel 101.1 FEUF. Som framgår av skäl 492 i det angripna beslutet, konstaterade nämligen kommissionen att det skett en överträdelse i Italien endast på grund av att det skett en samordning av prishöjningar.

121 Mot bakgrund av det ovan anförda finner tribunalen att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den slog fast att de informationsutbyten som skedde under de tre mötena den 12 maj, den 20 juli och den 26 oktober 2000 och som bestod i tillkännagivandet av en framtida prishöjning på 3 procent för sökandena och på 4,5 procent för Pozzi Ginori, utgjorde ett konkurrensbegränsande förfarande i den mening som avses i artikel 101.1 FEUF, vilket kommissionen korrekt påpekade i skäl 492 i det angripna beslutet. Däremot gjorde kommissionen en oriktig bedömning när den slog fast att de diskussioner som fördes vid de andra mötena i Michelangelo, vid vilka sökandena och Pozzi Ginori närvarade, utgjorde en överträdelse av artikel 101.1 FEUF.

122 Tribunalen kan inte godta de argument som sökandena i övrigt har anfört för att visa att de tre möten som har nämnts i punkt 118 ovan inte gjorde det möjligt att slå fast att det skett en överträdelse avseende sanitetsporslin.

123 Sökandenas tolkning av Grohes protokoll från mötet den 12 maj 2000, enligt vilken höjningen med 3 procent av priset på sanitetsporslin avsåg en tidigare höjning som hade beslutats i november 1999, och som därför saknade relevans ur konkurrensrättslig synvinkel, är inte övertygande. Som framgår av protokollen från de följande mötena den 20 juli och den 26 oktober 2000 avsåg nämligen denna höjning den framtida försäljningen av sanitetsporslin från och med den 1 september 2000 eller den 1 januari 2001. Sådan information om framtida prishöjningar kunde således påverka konkurrenternas beteende och ge upphov till en konkurrenssnedvridning.

124 Sökandenas argument att det inte framgår av protokollen från mötena den 20 juli och den 26 oktober 2000 att det förekom diskussioner mellan deltagarna efter det att sökandena hade informerat dem om sina framtida prishöjningar, påverkar inte konstaterandet att enbart utlämnandet av denna känsliga affärsinformation utgör ett konkurrensbegränsande förfarande. Som framgår av den rättspraxis som angetts ovan i punkterna 39 och 40, utgör nämligen enbart spridningen av känslig affärsinformation till konkurrenter ett förbjudet förfarande, eftersom den undanröjer osäkerheten angående en konkurrents framtida handlande och påverkar därmed, direkt eller indirekt, informationsmottagarens strategier. Av det skälet var det inte längre nödvändigt – i motsats till vad sökandena har gjort gällande – att kommissionen styrkte informationsutbytets eventuella inverkan på sökandenas och Pozzi Ginoris prispolitik med hänsyn till de specifika förhållandena på marknaden.

125 Mot bakgrund av det ovan anförda finner således tribunalen att kommissionen endast kunde fastslå att det förelåg en kartell rörande sanitetsporslin i Italien vad beträffar mötena inom Michelangelo den 12 maj, den 20 juli och den 26 oktober 2000.

126 För att fastställa kartellens exakta varaktighet fastslog kommissionen i skäl 1140 i det angripna beslutet, beträffande startdatumet för varje kartell avseende varje produkt inom varje område, att det var lämpligt att beakta det första möte avseende vilket det fanns obestridliga bevis för diskussioner om framtida prishöjningar och för att det aktuella företaget deltog i sådana diskussioner. Även om det framgår av skäl 1170 i beslutet att kommissionen i regel beaktade det datum då den genomförde sina oanmälda inspektioner som slutdatum för nästan alla överträdelser inom vart och ett av de aktuella

områdena, framgår det emellertid av skäl 1172 i beslutet att kommissionen ansåg att Pozzi Ginori hade upphört med att delta i överträdelsen avseende sanitetsporslin i Italien den dag då företaget senast deltog i ett möte inom Michelangelo.

127 Tribunalen finner därför, för att säkerställa likabehandling i förhållande till Pozzi Ginori, att sökandena deltog i kartellen avseende sanitetsporslin i Italien under elva månader, nämligen från den 12 maj 2000, som är datumet för det första möte avseende vilket kommissionen har bevis för att de deltog i en överträdelse inom Michelangelo, till den 9 mars 2001, som är datumet för det sista möte inom Michelangelo som sökandena deltog i. I det avseendet ska de konkurrensbegränsande verkningarna av mötet den 26 oktober 2000 anses ha fortsatt åtminstone fram till mötet den 9 mars 2001.

128 Talan ska följaktligen delvis bifallas såvitt avser den första grunden, i den mån kommissionen slog fast att sökandena hade deltagit i en kartell avseende sanitetsporslin i Italien, från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004, inom Euroitalia och Michelangelo. Kommissionen styrkte nämligen att de deltog i denna överträdelse endast såvitt avser perioden från den 12 maj 2000 till den 9 mars 2001, inom Michelangelo. Talan kan i övrigt inte bifallas såvitt avser den första grunden.

129 Eftersom kommissionen gjorde en oriktig bedömning vad gäller varaktigheten av den överträdelse som sökandena deltog i, ska under dessa omständigheter artikel 1.1 punkterna 3 och 4 i det angripna beslutet delvis ogiltigförklaras.

130 De eventuella konsekvenserna av denna rättsstridighet med avseende på beräkningen av det bötesbelopp som sökandena ålades kommer att prövas av tribunalen, med utövande av dess obegränsade behörighet, nedan i punkterna 186–193.

2. *Den andra grunden: Underlåtenhet att vid beräkningen av bötesbeloppet beakta den omständigheten att sökandena beviljades delvis immunitet mot böter med avseende på den överträdelse som begåtts i Belgien och i Frankrike*

131 Sökandena har gjort gällande att kommissionen, vid beräkningen av det totala bötesbelopp som de ålades, underlät att beakta den omständigheten att den, i enlighet med punkt 23 b sista stycket i 2002 års meddelande om samarbete, hade beviljat sökandena delvis immunitet mot böter med avseende på de överträdelser i Belgien och i Frankrike som de hade deltagit i. Sökandena anser således att den delvisa immuniteten mot böter borde ha beaktats i slutskedet av beräkningen av bötesbeloppet, det vill säga efter det att kommissionen hade satt ned böterna med 30 procent, och inte innan den tillämpade tröskeln på 10 procent av omsättningen.

132 Kommissionen har bestritt sökandenas argument.

133 Enligt punkt 23 b sista stycket i 2002 års meddelande om samarbete kommer kommissionen, om ett företag lämnar in bevismaterial som gäller för kommissionen tidigare okända sakförhållanden som har ett direkt samband med den misstänkta kartellens betydelse och varaktighet, inte att beakta dessa element när den avgör vilka böter som ska åläggas det företag som tillhandahållit detta bevismaterial.

134 Tolkningen av syftet med en bestämmelse i 2002 års meddelande om samarbete måste vara förenlig med själva logiken i detta meddelande. Punkt 23 b sista stycket i detta meddelande ska ur detta perspektiv tolkas så, att den har till syfte att kompensera ett företag, även om detta inte varit det första att framställa en ansökan om immunitet avseende den aktuella kartellen, om det är det första företag som tillhandahåller kommissionen bevismaterial avseende för kommissionen tidigare okända sakförhållanden som har ett direkt samband med den misstänkta kartellens betydelse och varaktighet. Med andra ord: om det bevismaterial som ett företag lämnar gäller sakförhållanden som möjliggör för kommissionen att ändra den bedömning som den, vid denna tidpunkt, har gjort av kartellens betydelse

och varaktighet, ska det företag som tillhandahållit detta bevismaterial kompenseras med immunitet avseende bedömningen av de sakförhållanden som detta bevismaterial kan styrka (domen i det ovan i punkt 97 nämnda målet Transcatab mot kommissionen, punkt 381).

135 Beviljandet av delvis immunitet mot böter, enligt punkt 23 b sista stycket i 2002 års meddelande om samarbete, syftar till att uppmuntra företagen att till kommissionen lämna all information och bevisning som de har tillgång till avseende en överträdelse, utan att detta leder till en höjning av det bötesbelopp som de kommer att åläggas. Om delvis immunitet mot böter inte beviljades, skulle det nämligen kunna medföra att de företag som samarbetar med kommissionen inom ramen för 2002 års meddelande om samarbete inte ger kommissionen all information och bevisning som de har tillgång till avseende varaktigheten eller den geografiska omfattningen av en överträdelse.

136 Under dessa omständigheter ska beviljandet av delvis immunitet mot böter enligt punkt 23 b sista stycket i 2002 års meddelande om samarbete medföra att kommissionen, från det skede då böternas grundbelopp beräknas, inte beaktar den omsättning som är hänförlig till försäljningen av varor eller tjänster som varit föremål för ett rättsstridigt beteende avseende vilket kommissionen har beviljat delvis immunitet mot böter.

137 I förevarande fall är det ostridigt att sökandena, såsom kommissionen påpekade i skälen 1313 och 1315 i det angripna beslutet, hade rätt att beviljas delvis immunitet mot böter med avseende på de överträdelser i Belgien och i Frankrike som de hade deltagit i.

138 Trots konstaterandet i föregående punkt framgår det dock av tabell E i det angripna beslutet att kommissionen, vid beräkningen av grundbeloppet för de böter som sökandena skulle åläggas, beaktade de belopp som var hänförliga till de överträdelser i Frankrike och i Belgien som sökandena hade deltagit i.

139 Kommissionen gjorde följaktligen en oriktig bedömning när den, vid beräkningen av böternas grundbelopp, beaktade dels beloppet på 3 490 000 euro, vilket motsvarar böterna för en överträdelse avseende kranar i Frankrike, dels beloppen på 1 980 000 euro och 3 060 000 euro, vilka motsvarar de överträdelser som var hänförliga till sanitetsporslin i Belgien respektive Frankrike.

140 Under dessa omständigheter ska talan bifallas såvitt avser sökandenas andra grund, i den mån kommissionen felaktigt beaktade de belopp som angetts i föregående punkt vid beräkningen av böternas grundbelopp. Eftersom denna rättsstridighet endast avser beräkningen av bötesbeloppet och inte kommissionens konstaterande i det angripna beslutet att överträdelsen skett, ska tribunalen, med utövande av sin obegränsade behörighet, direkt pröva konsekvenserna av denna rättsstridighet nedan i punkt 192. Enligt fast rättspraxis är unionsdomstolen behörig att utöva den obegränsade behörigheten även om den angripna rättsakten inte ogiltigförklaras (se domen av den 15 oktober 2002 i de ovan i punkt 48 nämnda förenade målen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkt 692; se även, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 8 februari 2007 i mål C-3/06 P, Groupe Danone mot kommissionen, REG 2007, s. I-1331, punkt 61).

3. *Den tredje grunden: Kommissionen slog felaktigt fast att sökandena endast var det andra företaget, och inte det första, att inge bevis till kommissionen som hade ett betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete*

141 Sökandena har gjort gällande att kommissionen felaktigt slog fast att Grohe hade gett den information som hade ett betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete, innan sökandena uppfyllde detta villkor. Av det skälet anser sökandena att de borde ha beviljats en nedsättning med 50 procent, och inte 30 procent, av det totala bötesbeloppet. De har anfört två huvudsakliga anmärkningar i det avseendet. För det första anser de att det framgår av det angripna beslutet att kommissionen inte i tillräcklig utsträckning prövade frågan vilket företag – av

sökandena och Grohe – som först hade uppfyllt villkoret om att inge bevis som har ett betydande mervärde. För det andra drog kommissionen felaktigt slutsatsen att Grohes ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete uppfyllde kravet på betydande mervärde innan sökandena ingav sina ansökningar.

142 Tribunalen erinrar först om att i 2002 års meddelande om samarbete har kommissionen fastställt de villkor på vilka företag som samarbetar med kommissionen under dess undersökning av ett kartellärende kan befrias från böter eller beviljas en nedsättning av de böter som annars skulle ha ålagts dem.

143 Enligt punkt 20 i 2002 års meddelande om samarbete kan ”[f]öretag som inte uppfyller villkoren [för att befrias från böter] ... beviljas nedsättning av böter som annars skulle ha ålagts dem”.

144 I punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete föreskrivs att ”[f]ör att uppfylla villkoren [för att beviljas en nedsättning av böter enligt punkt 20 i detta meddelande] måste ett företag förse kommissionen med bevis på den misstänkta överträdelsen som har ett betydande mervärde jämfört med dem som kommissionen redan har samlat in. Dessutom måste det upphöra med sin inblandning i den misstänkta överträdelsen senast vid den tidpunkt då företaget inkommer med bevismaterialet.”

145 I punkt 23 b första stycket i 2002 års meddelande om samarbete anges tre kategorier för nedsättning av böter. Det första företaget som uppfyller villkoren i punkt 21 i detta meddelande har rätt att få en nedsättning av böterna med mellan 30 och 50 procent, det andra företaget en nedsättning av böterna med mellan 20 och 30 procent och de följande företagen en nedsättning av böterna med högst 20 procent.

146 I punkt 23 b andra stycket i 2002 års meddelande om samarbete anges att ”[f]ör att bestämma nivån av nedsättning inom dessa kategorier kommer kommissionen att beakta tidpunkten för inlämnandet av bevismaterialet som uppfyller villkoren i punkt 21 [i detta meddelande] och i vilken omfattning det representerar mervärde” och att ”[d]en kan också beakta i vilken grad och med vilken kontinuitet företaget samarbetar efter det datum bevismaterialet lämnats in”.

147 Det följer av själva logiken bakom 2002 års meddelande om samarbete att den eftersträvade verkan är att skapa en osäkerhet inom kartellerna genom att uppmuntra deltagarna att anmäla dem till kommissionen. Osäkerheten uppstår just därför att deltagarna i kartellen är medvetna om att endast en av dem kommer att kunna beviljas immunitet mot böter genom att avslöja de andra deltagarna i överträdelsen och således utsätta dem för risken att åläggas böter. Inom ramen för detta system och enligt samma logik ska de företag som är snabbast med att samarbeta beviljas mer omfattande nedsättningar av de böter som de annars skulle åläggas än dem som beviljas företag som erbjuder samarbete i ett senare skede (domen i det ovan i punkt 97 nämnda målet Transcatab mot kommissionen, punkt 379).

148 Den kronologiska ordningen i vilken kartellmedlemmarna erbjuder kommissionen samarbete och hur snabbt erbjudandet kommer utgör således grundstenarna i det system som inrättats genom meddelandet om samarbete (domen i det ovan i punkt 97 nämnda målet Transcatab mot kommissionen, punkt 380).

149 Även om kommissionen är skyldig att förklara varför den anser att de uppgifter som företag lämnar inom ramen för ett meddelande om samarbete utgör ett bidrag som motiverar eller inte motiverar en nedsättning av de böter som åläggs, ankommer det på de företag som vill bestrida kommissionens beslut i detta hänseende att visa att kommissionen, om den inte hade haft sådana uppgifter som lämnats frivilligt av företagen, inte skulle ha kunnat styrka de väsentliga delarna av överträdelsen och följaktligen anta ett beslut om åläggande av böter (domstolens dom av den 24 september 2009 i de

förenade målen C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P och C-137/07 P, Erste Group Bank m.fl. mot kommissionen, REG 2009, s. I-8681, punkt 297, och tribunalens dom av den 17 maj 2011 i mål T-343/08, Arkema France mot kommissionen, REU 2011, s. II-2287, punkt 135).

150 Med hänsyn till syftet med nedsättningen kan kommissionen inte bortse från nyttan av de tillhandahållna upplysningarna, vilken med nödvändighet beror på det bevismaterial som kommissionen redan förfogar över (domen i de ovan i punkt 98 nämnda förenade målen Gütermann och Zwicky mot kommissionen, punkt 220, och domen i det ovan i punkt 149 nämnda målet Arkema France mot kommissionen, punkt 136).

151 När ett företag genom samarbetet enbart bekräftar, och dessutom på ett mindre precist och uttryckligt sätt, vissa upplysningar som redan har lämnats av ett annat företag som en samarbetsåtgärd, kan den grad av samarbete som det förstnämnda företaget har bidragit med, även om det inte helt saknar nytta för kommissionen, inte betraktas som jämförbar med det samarbete som det företag har bidragit med som var först med att tillhandahålla nämnda upplysningar. Ett uttalande som endast innehåller en begränsad bekräftelse av upplysningar som kommissionen redan hade tillgång till underlättar nämligen inte kommissionens uppgift på ett betydande sätt och räcker därför inte för att motivera en nedsättning av bötesbeloppet på grund av samarbete (se domen i det ovan i punkt 149 nämnda målet Arkema France mot kommissionen, punkt 137 och där angiven rättspraxis).

152 Vidare medför inte ett företags samarbete under utredningen någon rätt till en nedsättning av böterna, när samarbetet inte går längre än vad som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003 (se domen i det ovan i punkt 149 nämnda målet Arkema France mot kommissionen, punkt 138 och där angiven rättspraxis).

153 Slutligen, även om kommissionen – såsom den själv har gjort gällande – skulle anses förfoga över ett utrymme för skönsmässig bedömning när den prövar om upplysningar som den får enligt 2002 års meddelande om samarbete har ett betydande mervärde, kan tribunalen inte på grundval av denna omständighet avstå från att göra en fördjupad prövning, i både rättsligt och faktiskt hänseende, av kommissionens bedömning på denna punkt (se, analogt, domen i det ovan i punkt 28 nämnda målet Chalkor mot kommissionen, punkt 62).

154 Det är mot bakgrund av övervägandena ovan i punkterna 142–153 som tribunalen ska pröva de två huvudsakliga anmärkningar som sökandena har anfört och som angetts ovan i punkt 141.

155 Vad först beträffar sökandenas anmärkning om att det framgår av det angripna beslutet att kommissionen underlät att i tillräcklig utsträckning pröva argumentet att sökandena – i stället för Grohe – borde ha ansetts utgöra det första företaget, efter det företag som beviljades immunitet mot böter, som uppfyllde villkoret om att inge bevis som har ett betydande mervärde, slog kommissionen fast följande i skälen 1277–1280 i det angripna beslutet:

”(1277) Grohe var det första företaget som ansökte om förmånlig behandling efter Masco. …

(1278) Kommissionen anser att Grohes ansökningar om förmånlig behandling hade ett betydande mervärde av följande skäl: Ansökningarna bekräftade de upplysningar som kommissionen redan hade tillgång till rörande i) företagens deltagande, ii) den period som kommissionen undersökte, iii) de omständigheter under vilka kartelldeltagaren träffades och kommunicerade med varandra, och iv) kartellens övergripande funktionssätt och det sätt på vilket avtalen genomfördes. Vidare gjorde Grohes förklaringar det möjligt för kommissionen att med större precision rekonstruera den samordningsmekanism som deltagarna i kartellen hade genomfört inom ramen för vissa sammanslutningar. Slutligen innehöll förklaringarna nya bevis i form av skriftliga beskrivningar av kartellens organisation och protokoll från möten som avslöjade åtgärder för prissamordning mellan kartelldeltagarna.

(1279) Grohes förklaringar var dock huvudsakligen av bekräftande och förklarande art. Även om de stärkte kommissionens förmåga att fastställa vissa sakförhållanden, hade kommissionen i sin akt redan bevis avseende flertalet av dessa sakförhållanden. Generellt sett hade Grohes bidrag, vad beträffar samarbetets omfattning, endast ett mycket litet värde, eller rent av inget värde alls, för vissa medlemsstater (som Österrike, Nederländerna och Italien). Även om det bevismaterial som avsåg AFPR visade sig vara intressant, ingavs det efter det att [sökandena] hade ingett bevis avseende denna sammanslutnings verksamhet, vilket avsevärt minskade dess mervärde. Även vad beträffar de medlemsstater i vilka Grohes samarbete var av störst betydelse, ingav Grohe sällan samtida skriftlig bevisning (in tempore non suspecto) som specifikt bekräftade informationsutbyten rörande prishöjningar. Med hänsyn till dessa överväganden anser kommissionen att Grohe ska beviljas en nedsättning inom den lägsta möjliga kategorin, även om Grohes förmånliga ställning enligt punkterna 23 b och 26 i [2002 års meddelande om samarbete] inte ifrågasätts.

(1280) [Sökandena] har i sitt svar på meddelandet om invändningar flera gånger bestritt mervärdet av Grohes förklaringar eller försökt visa att [deras] egna förklaringar ska anses ha betydligt större mervärde än Grohes ... Kommissionen anser att dessa argument inte räcker för att dra slutsatsen att Grohe inte har bidragit med tillräckligt mervärde. Vidare har kommissionen, som också anser att Grohes bidrag hade kunnat vara av betydligt högre kvalitet, beaktat denna omständighet vid beslutet om den specifika nedsättning som ska tillämpas inom kategorin.”

156 I förevarande fall framgår det således otvetydigt av de skäl i det angripna beslutet som återgetts i föregående punkt att kommissionen anförde fyra skäl till stöd för sin slutsats att Grohes ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete uppfyllde villkoret om betydande mervärde jämfört med de upplysningar som den redan hade tillgång till. Vidare framgår det att kommissionen förklarade varför den ansåg att Grohe endast kunde beviljas en minimal nedsättning med 30 procent och att kommissionen bemötte sökandenas argument som syftade till att vederlägga dess slutsats att Grohes ansökan hade ett betydande mervärde.

157 Enligt punkt 23 b andra stycket i 2002 års meddelande om samarbete var kommissionen inte skyldig att jämföra nyttan av de upplysningar som lämnades i Grohes ansökan med de upplysningar som sökandena lämnade, utan att undersöka huruvida de upplysningar som Grohe hade lämnat till kommissionen, före ingivandet av sökandenas ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete, hade ett betydande mervärde jämfört med de upplysningar som kommissionen redan hade i sin akt vid detta datum.

158 Tribunalen konstaterar således att kommissionen, såsom framgår av de skäl i det angripna beslutet som återgetts ovan i punkt 155, i tillräcklig utsträckning prövade frågan huruvida de upplysningar som Grohe lämnade uppfyllde villkoret om betydande mervärde innan sökandena ingav sin egen ansökan.

159 Sökandenas första anmärkning kan följaktligen inte godtas, eftersom den saknar grund.

160 Sökandena har yrkat att tribunalen, som en åtgärd för bevisupptagning, ska ålägga kommissionen att inge de interna handlingar i vilka den angav skälen till att sökandena, snarare än Grohe, ansågs vara det andra företaget att lämna upplysningar som hade ett betydande mervärde, eller att tribunalen ska fastställa att kommissionen inte gjorde en lämplig prövning av denna fråga. I det avseendet framhåller tribunalen att kommissionen, såsom framgår av punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete som återgetts ovan i punkt 144, inte var skyldig att jämföra sökandenas ansökan med Grohes ansökan, utan endast att fastställa huruvida Grohes ansökan, vid den tidpunkt då sökandenas ansökan ingavs, redan uppfyllde villkoret om betydande mervärde med hänsyn till de upplysningar som kommissionen hade tillgång till vid detta datum. Under dessa omständigheter ska sökandenas yrkande ogillas såsom verkningslöst, eftersom det under alla omständigheter inte kan vederlägga konstaterandet i punkt 158 ovan.

161 Vad därefter beträffar sökandenas anmärkning om att kommissionen felaktigt slog fast att Grohes ansökan hade ett betydande mervärde, är det, för det första, ostridigt att sökandena ingav sin ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete den 19 november 2004. Det är även ostridigt att frågan huruvida de upplysningar som Grohe lämnade till kommissionen den 15 och den 17 november 2004 hade ett betydande mervärde innan sökandena ingav sin egen ansökan den 19 november 2004 ska prövas enbart på grundval av dessa upplysningar.

162 Vad, för det andra, beträffar sökandenas yrkande om att tribunalen ska avvisa bilagorna 35 och 37 till svaromålet, eftersom parternas argument enligt rättspraxis med nödvändighet ska anges i själva inlagorna, och inte i bilagorna, erinrar tribunalen om att det följer av artikel 21 i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 44.1 c i tribunalens rättegångsregler att även om innehållet i en ansökan, liksom andra inlagor som parterna utväxlar vid tribunalen, kan understödjas och kompletteras i specifika avseenden, genom hänvisning till vissa avsnitt i bifogade handlingar, kan inte en generell hänvisning till andra handlingar, inte ens om de är bifogade ansökan eller en annan inlaga, kompensera avsaknaden av väsentliga delar av den rättsliga argumentering som ska återfinnas i själva ansökan eller i en annan inlaga (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 17 september 2007 i mål T-201/04, Microsoft mot kommissionen, REG 2007, s. II-3601, punkterna 94 och 95).

163 I förevarande fall ska det påpekas att kommissionen, i bilagorna 35 och 37 till svaromålet, har lagt fram två tabeller i vilka den, för var och en av de handlingar som Grohe ingav den 15 och den 17 november 2004, har angett varför den anser att de har eller inte har ett betydande mervärde jämfört med de handlingar som kommissionen redan hade tillgång till. Som kommissionen har gjort gällande understödjer och kompletterar dessa tabeller de argument som kommissionen angav i punkterna 77, 79, 81 och 82 i svaromålet, där kommissionen dels allmänt slog fast att de upplysningar som lämnades av Grohe hade ett betydande mervärde, dels mer exakt förklarade varför den hade ansett att de handlingar som lämnades av Grohe hade gjort det möjligt för den att bekräfta de bevis som fanns i akten och därför hade ett betydande mervärde.

164 Sökandenas yrkande om att tribunalen ska avvisa bilagorna 35 och 37 till svaromålet ska följaktligen ogillas.

165 För det tredje konstaterar tribunalen att det framgår av de tabeller som lades fram i bilagorna 35 och 37 till svaromålet, vilket kommissionen medgav i skäl 1279 i det angripna beslutet (se ovan punkt 155), att ett mycket stort antal handlingar som Grohe ingav den 15 och den 17 november 2004 inte kunde anses ha ett betydande mervärde på grund av att kommissionen redan hade tillgång till dessa, på grund av att dessa upplysningar hade inhämtats under kommissionens inspektioner eller på grund av att Masco redan hade gett kommissionen dessa. Det är även riktigt, i motsats till vad kommissionen har hävdat, att flera av de handlingar som ingavs av Grohe, som till exempel inbjudningarna till möten i den tyska sammanslutningen AGSI eller Euroitalia, inte heller kunde anses ha ett betydande mervärde, eftersom dessa handlingar hade kunnat erhållas enligt artikel 18 i förordning nr 1/2003 (se ovan i punkt 152 angiven rättspraxis) och då kommissionen redan hade tillgång till protokoll från dessa möten. Detsamma gäller de handlingar som ingavs av Grohe, vilka kommissionen inte stödde sig på i det angripna beslutet för att fastställa överträdelsen.

166 Utan att det påverkar konstaterandena i föregående punkt, fastslår tribunalen att Grohe, som framgår av bland annat bilaga 28 till ansökan och bilaga 34 till svaromålet, i sina muntliga förklaringar till stöd för ansökan om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete medgav sitt deltagande i överträdelsen och bekräftade i sina förklaringar de upplysningar som kommissionen redan hade tillgång till om kartellens funktionssätt och företagets eget deltagande i kartellen inom de tyska och italienska sammanslutningarna på ett relativt exakt sätt, genom att Grohe angav datumen, platserna, deltagarna och de ämnen som diskuterades vid mötena i dessa sammanslutningar.

167 Vidare lämnade Grohe vissa upplysningar om överträdelsen som kommissionen inte tidigare hade tillgång till och samtida handlingar som styrker överträdelsen. Två möten bekräftar detta konstaterande.

168 Avseende Italien angav Grohe, vad beträffar mötet inom Michelangelo som hölls den 19 juli 2002 och som företaget hänvisade till i sin inlaga av den 17 november 2004, att detaljerade upplysningar om försäljningen och individuella marknadsandelar hade utbytts mellan deltagarna och företaget styrkte denna omständighet genom att ge kommissionen bevis för dessa diskussioner som framgick av protokollen från detta möte. Sökandenas argument att det endast rör sig om ett möte av de 65 möten som anordnades inom Euroitalia och Michelangelo och att kommissionen redan hade tillgång till tillräckliga upplysningar för att beivra en kartell i Italien avseende kranar påverkar inte konstaterandet att detta bevis underlättade kommissionens uppgift, genom att öka antalet bevis som den kunde stödja sig på för att beivra överträdelsen.

169 Vad vidare beträffar Tyskland har kommissionen, avseende mötet inom AGSI den 14 juli 2004, påpekat att endast den tabell som Grohe ingav gjorde det möjligt för den att med precision fastställa informationsutbytet som bland annat avsåg framtida prishöjningar år 2005. Tribunalen konstaterar att även om det framgår av fotnot 221 i det angripna beslutet att kommissionen redan tidigare hade tillgång till andra bevis som gjorde det möjligt att fastställa överträdelsen, har emellertid sökandena inte bestritt att inget annat skriftligt bevis hade samma detaljrikedom, så att kommissionens förmåga att bevisa kartellens funktionssätt därigenom stärkes.

170 Mot bakgrund av övervägandena ovan i punkterna 165–169 finner tribunalen att, i motsats till vad sökandena har hävdat i sina inlagor och uppgav vid förhandlingen, de upplysningar som Grohe lämnade, vid en helhetsbedömning, hade ett betydande mervärde som motiverade att kommissionen beviljade Grohe en nedsättning av böterna.

171 Tribunalen kan inte godta sökandenas argument att det framgår av skäl 550 i kommissionens beslut 2004/138/EG av den 11 juni 2002 i ett förfarande i enlighet med artikel 81 [EG] (ärende COMP/36.571/D-1 – Österrikiska banker – ”Lombardklubben”) (EUT L 56, 2004, s. 1) att en ansökan om nedsättning av böter enligt ett meddelande om samarbete endast kan ha betydande mervärde om det aktuella företaget lägger fram nya fakta som tidigare varit okända för kommissionen och ger förklaringar som främjar kommissionens förståelse av överträdelsen. Om de upplysningar som lämnas av ett företag rörande omständigheter kring överträdelsen som kommissionen redan kände till gör det möjligt för denna institution att bevisa omständigheter som den inte skulle ha kunnat beivra på annat sätt, har sådana upplysningar ett betydande mervärde. En sådan bekräftelse, vilken skiljer sig från den som beskrivits i punkt 151 ovan, är användbar för kommissionen vid åläggandet av sanktioner för kartellen. Under dessa omständigheter kan inte enbart det förhållandet att företaget inte informerar kommissionen om omständigheter som den inte tidigare kände till kullkasta konstaterandet att företagets samarbete ändå hade ett betydande mervärde.

172 Talan kan följaktligen inte bifallas såvitt avser sökandenas tredje grund.

4. *Den fjärde grunden: Retroaktiv tillämpning av 2006 års riktlinjer*

173 Sökandena har i huvudsak hävdat att tillämpningen av 2006 års riktlinjer på omständigheterna i förevarande fall, i stället för riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade 1998 års riktlinjer), vilka var i kraft vid den tidpunkt då sökandena ingav sin ansökan, utgör ett åsidosättande av principen om förbud mot retroaktiv tillämpning, vilken har slagits fast i rättspraxis, i artikel 49.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och i artikel 7 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950.

174 Kommissionen har bestritt dessa argument.

175 Enligt rättspraxis är principen om förbud mot retroaktiv tillämpning av straffrättsliga bestämmelser, såsom den framgår av artikel 49 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, tillämplig i varje administrativt förfarande som kan leda till sanktioner enligt konkurrensreglerna i fördraget (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. I-5425, punkt 202). Denna princip kan utgöra hinder mot att en ny tolkning av en bestämmelse om en överträdelse tillämpas retroaktivt, när resultatet av denna tolkning inte rimligen hade kunnat förutses vid den tidpunkt då överträdelsen begicks (se, för ett liknande resonemang och analogt, domen i det ovan i punkt 140 nämnda målet Groupe Danone mot kommissionen, punkterna 87–89 och där angiven rättspraxis, och tribunalens dom av den 2 februari 2012 i mål T-83/08, Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals mot kommissionen, punkt 120). Det har slagits fast att det, i syfte att kontrollera att denna princip efterlevts, ska kontrolleras huruvida ändringen i fråga rimligen var förutsebar då de berörda överträdelserna begicks (domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 224). Räckvidden av begreppet förutsebarhet beror i hög grad på innehållet i den text som det är fråga om, vilket område den omfattar, vilka den riktar sig till och hur många dessa är. Att lagen är förutsebar innebär inte att den berörda personen inte kan se sig nödsakad att anlita kvalificerade rådgivare för att, i rimlig grad med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, bedöma vilka konsekvenser ett visst agerande kan få. Detta gäller särskilt yrkesmän som är vana vid att vara tvungna att vara mycket försiktiga vid utövandet av sitt yrke. Man kan förvänta sig att de låter bedöma riskerna med yrkesutövningen särskilt noga (domen i de ovannämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkt 219).

176 En effektiv tillämpning av konkurrensreglerna, såsom dessa följer av bestämmelserna i förordning nr 1/2003, kräver att kommissionen, inom gränserna för det tak som fastställs i artikel 23.2 i nämnda förordning, när som helst kan höja bötesnivån, om detta är nödvändigt för att säkerställa genomförandet av konkurrenspolitiken. Härav följer att de företag som är föremål för ett administrativt förfarande som kan utmynna i böter inte kan ha berättigade förväntningar på att kommissionen inte ska överskrida den tidigare tillämpade bötesnivån eller tillämpa en viss metod för beräkning av dessa böter. Tvärtom ska nämnda företag beakta att kommissionen när som helst kan besluta om att höja bötesnivån i förhållande till den nivå som tillämpats tidigare, antingen genom att höja bötesnivån vid åläggandet av böter genom individuella beslut eller genom tillämpning på enskilda fall av förhållningsregler med allmän räckvidd såsom riktlinjer (domen i de ovan i punkt 175 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 227–230, och domen i det ovan i punkt 140 nämnda målet Groupe Danone mot kommissionen, punkterna 90 och 91).

177 I förevarande fall ska det konstateras att 2006 års riktlinjer ingår i den rättsliga ram som föreskrivs i artikel 23.2 och 23.3 i förordning nr 1/2003, att de bidrar till att precisera gränserna för utövandet av kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning som följer av denna bestämmelse, och att punkt 32 i 2006 års riktlinjer, i enlighet med artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, fastställer en övre gräns för böterna för varje företag eller företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen på 10 procent av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

178 Även i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse om regelbunden översyn av 1998 års riktlinjer, borde sökandena, med hänsyn till befintlig rättspraxis, ha beaktat möjligheten att kommissionen skulle besluta att anta och tillämpa nya riktlinjer för beräkningen av böter efter det att överträdelsen hade begåtts (domen i det ovan i punkt 175 nämnda målet Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals mot kommissionen, punkt 116).

179 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska slutsatsen dras att 2006 års riktlinjer, och särskilt den nya metoden för beräkning av bötesbelopp som anges däri, om det antas att denna nya metod medförde en höjning av nivån på böterna, rimligen var förutsebara för sådana företag som

sökandeföretagen då den konstaterade överträdelsen begicks, och att kommissionen inte åsidosatte principen om förbud mot retroaktiv tillämpning när den tillämpade 2006 års riktlinjer i det angripna beslutet på en överträdelse som begicks innan riktlinjerna antogs (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom i de ovan i punkt 175 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen, punkterna 231 och 232, och av den 18 maj 2006 i mål C-397/03 P, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen, REG 2006, s. I-4429, punkt 25).

180 De två argument som sökandena har åberopat för att göra gällande att den retroaktiva tillämpningen av 2006 års riktlinjer inte var förutsebar i förevarande fall kan inte vederlägga konstaterandet i föregående punkt.

181 För det första har sökandena gjort gällande att även om företagen, före antagandet av 1998 års riktlinjer, inte kunde ha några berättigade förväntningar på att metoden för att beräkna böter skulle förbli oförändrad, var situationen en annan efter antagandet av dessa riktlinjer, med hänsyn till den ökade betydelse som har tillmätts kriteriet varaktighet i 2006 års riktlinjer. Tribunalen konstaterar att eftersom det inte angavs i någon bestämmelse i 1998 års riktlinjer att dessa riktlinjer inte skulle komma att ändras för att säkerställa en effektiv tillämpning av unionens konkurrensregler, kunde sökandena inte ha några berättigade förväntningar i det avseendet, även med avseende på att kriteriet om kartellens varaktighet inte skulle tillmätas större betydelse vid fastställandet av bötesbeloppet när nya riktlinjer antogs. Följaktligen kan sökandenas argument inte godtas, eftersom det saknar grund.

182 För det andra har sökandena gjort gällande att de hade berättigade förväntningar på att 1998 års riktlinjer skulle tillämpas på omständigheterna i förevarande fall, eftersom de ingav sin ansökan precis efter det att domstolen slog fast att 1998 års riktlinjer var lagenliga i domen i de ovan i punkt 175 nämnda förenade målen Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen och det tog kommissionen två år, från och med inspektionerna, att anta sitt meddelande om invändningar. Tribunalen påpekar att dessa två argument inte påverkar konstaterandet, som nämnts i punkterna 176 och 177 ovan, att det var tillräckligt förutsebart att kommissionen skulle anpassa bötesnivån efter vad dess politik kräver och således tillämpa 2006 års riktlinjer på omständigheterna i förevarande fall. Dessa argument kan således inte godtas, eftersom de är verkningslösa.

183 Under dessa omständigheter kan talan inte bifallas såvitt avser någon del av den fjärde grunden.

184 Mot bakgrund av prövningen av sökandenas fyra grunder ska, för det första, talan delvis bifallas såvitt avser den första grunden och, med beaktande av att det fel som kommissionen begick i det avseendet avser själva konstaterandet av överträdelsen (i förevarande fall en kartell), artikel 1.1 punkterna 3 och 4 i det angripna beslutet delvis ogiltigförklaras av det skäl som angetts ovan i punkt 128. Konsekvenserna av denna rättsstridighet för de böter som sökandena ålades kommer att fastställas i samband med prövningen av sökandenas ändringsyrkanden. För det andra ska talan bifallas såvitt avser den andra grunden av det skäl som angetts ovan i punkt 138, och konsekvenserna av denna rättsstridighet för böterna kommer att fastställas i samband med prövningen av sökandenas ändringsyrkanden. För det tredje ska yrkandet om ogiltigförklaring ogillas i övrigt.

B – *Andrahandsyrkandet: Nedsättning av de böter som sökandena ålades*

185 Med hänsyn till andrahandsyrkandet, genom vilket sökandena har yrkat att tribunalen ska sätta ned de böter som de ålades (se punkt 26 ovan), ankommer det på tribunalen, med utövande av sin obegränsade behörighet, att undersöka dels konsekvenserna av de fel som kommissionen begick, vilka angetts ovan i punkterna 128 och 139, för beräkningen av de böter som sökandena ålades, dels de övriga argument som sökandena har anfört för att tribunalen ska bevilja en nedsättning av de böter som de ålades.

1. *Konsekvenserna av de fel som kommissionen begick vad beträffar bötesbeloppen*

186 Även om riktlinjerna inte föregriper den bedömning av böterna som unionsdomstolen företar när den avgör målet med utövande av sin obegränsade behörighet (förstainstansrättens dom av den 27 juli 2005 i de förenade målen T-49/02-T-51/02, Brasserie nationale m.fl. mot kommissionen, REG 2005, s. II-3033, punkt 169), anser tribunalen att det i det aktuella fallet är lämpligt att beakta riktlinjerna för att göra en ny beräkning av böterna. Riktlinjerna gör det nämligen bland annat möjligt att beakta alla relevanta omständigheter i ärendet och att ålägga samtliga företag som har deltagit i den konstaterade överträdelsen böter som är proportionerliga.

187 I förevarande fall ska det först göras en ny beräkning av det bötesbelopp som är knutet till det fel som konstaterats ovan i punkt 128, vilket avser den överträdelse som begicks i Italien avseende sanitetsporslin, och därefter av det slutliga bötesbelopp som ska åläggas, särskilt med beaktande av det fel som beskrivits ovan i punkt 139.

188 Vad beträffar de böter som kommissionen kunde ålägga sökandena med hänsyn till enbart deras deltagande i överträdelsen avseende sanitetsporslin i Italien ska, för det första, det aktuella företagets omsättning under det sista räkenskapsår som föregick dess deltagande i överträdelsen beaktas, i enlighet med punkt 13 i 2006 års riktlinjer och som kommissionen korrekt angav i skäl 1200 i det angripna beslutet. Eftersom det sista räkenskapsår som föregick året för sökandenas deltagande i överträdelsen på marknaden för sanitetsporslin i Italien är år 2000, ska sökandenas omsättning på denna produktmarknad under detta år beaktas. Denna omsättning, vilken sökandena uppgav för tribunalen som svar på dess åtgärder för processledning och som kommissionen har angett – likaså som svar på åtgärderna för processledning – att den inte bestrider, uppgår till 210 461 486 euro. Följaktligen ska denna omsättning beaktas vid beräkningen av böterna i stället för den omsättning på 191 641 141 euro som sökandena hade år 2003 och som anges i tabell C i det angripna beslutet.

189 Vad, för det andra, beträffar de procentandelar av omsättningen som ska beaktas enligt punkterna 23 och 25 i 2006 års riktlinjer, ska det påpekas att sökandenas deltagande i den aktuella kartellen var långvarigt, eftersom det bland annat är ostridigt att sökandena deltog i en överträdelse i Österrike under tio år och tre månader avseende kranar och under nio år och åtta månader avseende sanitetsporslin. Vidare ska den kartell som de deltog i anses vara mycket allvarlig, eftersom den bestod i genomförandet av en samordning av prishöjningar avseende flera produkter i flera medlemsstater. Dessa omständigheter är i sig tillräckliga för att slå fast, såsom kommissionen gjorde i skälen 1220 och 1225 i det angripna beslutet, att en procentsats på 15 procent ska tillämpas vid beräkningen av det grundbelopp för böterna som föreskrivs i punkterna 21–23 i 2006 års riktlinjer och – efter tillämpning av en multiplikator som är knuten till överträdelsens varaktighet (se punkt 190 nedan) – det avskräckande tilläggsbelopp som föreskrivs i punkt 25 i riktlinjerna.

190 För det tredje, eftersom den överträdelse som begicks med avseende på sanitetsporslin i Italien pågick i elva månader, och inte i elva år och sju månader, ska grundbeloppet, i enlighet med punkt 24 i 2006 års riktlinjer, multipliceras med en koefficient på 0,92 och inte på 11,58, som kommissionen angav i tabell D i det angripna beslutet.

191 Mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 188–190, ska det bötesbelopp som sökandena ska åläggas för överträdelsen avseende sanitetsporslin i Italien, avrundat nedåt, uppgå till 60 612 000 euro, och inte till 360 000 000 euro, som kommissionen slog fast i tabell E i det angripna beslutet. Beloppet på 60 612 000 euro motsvarar nämligen resultatet av följande beräkning: ((210 461 486 × 15 %) × 0,92) + (210 461 486 × 15 %).

192 Mot bakgrund av den beräkning som gjorts i föregående punkt och konstaterandet ovan i punkt 139 att kommissionen inte kunde ålägga sökandena böter för de överträdelser avseende sanitetsporslin som begicks i Belgien och i Frankrike, uppgår det totala bötesbelopp som ska åläggas, före tillämpning av en nedsättning med 30 procent enligt 2002 års meddelande om samarbete, till 171 812 000 euro i

stället för 479 730 000 euro (se tabell G i det angripna beslutet), nedsatt till 465 844 000 euro för att beakta taket på 10 procent av sökandenas omsättning (se tabell F i det angripna beslutet). Beloppet på 171 812 000 euro motsvarar nämligen de böter som ålades för överträdelserna avseende dels sanitetsporslin i Tyskland (5 700 000 euro, ett belopp som sökandena inte har bestritt), i Italien (60 612 000 euro), i Österrike (2 700 000 euro, ett belopp som sökandena inte har bestritt), dels kranar i Tyskland (9 600 000 euro), i Italien (90 000 000 euro) och i Österrike (3 200 000 euro). Eftersom kommissionen beviljade en nedsättning med 30 procent av bötesbeloppet enligt 2002 års meddelande om samarbete, uppgår det totala bötesbeloppet för den överträdelse som sökandena begick till 122 711 400 euro, och inte till 326 091 196 euro som angavs i tabell H i det angripna beslutet.

193 Tribunalen anser det lämpligt, med utövande av sin obegränsade behörighet, att fördela det därigenom omräknade totala bötesbeloppet på 122 711 400 euro mellan sökandena enligt följande två regler. För det första ska de böter som kommissionen fastställde i artikel 2.3 c, d och f–i i det angripna beslutet inte ändras, eftersom sökandena inte har visat att de böter som ålades de bolag som avses i dessa punkter är rättsstridiga eller olämpliga. Av det skälet uppgår det bötesbelopp som ska fördelas mellan Trane, Wabco Europe och Ideal Standard Italia till 113 005 480 euro (det vill säga 122 711 400 – 1 519 000 – 5 575 920 – 2 611 000). För det andra framgår det varken av sökandenas argument eller av handlingarna i målet vid tribunalen att de fördelningstal som kommissionen använde i det angripna beslutet för att, individuellt eller solidariskt, ålägga Trane, Wabco Europe och Ideal Standard Italia böter är olämpliga. Tribunalen drar därför slutsatsen att Trane ska åläggas böter på 92 664 493 euro (i stället för de böter på 259 066 294 euro som avses i artikel 2.3 a i det angripna beslutet), att Wabco Europe och Trane solidariskt ska åläggas böter på 15 820 767 euro (i stället för de böter på 44 995 552 euro som avses i artikel 2.3 b i det angripna beslutet), och att Ideal Standard Italia, Wabco Europe och Trane solidariskt ska åläggas böter på 4 520 220 euro (i stället för de böter på 12 323 430 euro som avses i artikel 2.3 e i det angripna beslutet).

2. *De ytterligare argument som sökandena har åberopat till stöd för sitt yrkande om nedsättning av böterna*

194 Sökandena har åberopat två ytterligare argument till stöd för sitt yrkande om ändring av de böter som de ålades.

195 Enligt rättspraxis ska tribunalen, när den utövar sin obegränsade behörighet, göra en egen bedömning med hänsyn tagen till alla omständigheterna i fallet och med iakttagande av unionsrättens allmänna principer, såsom proportionalitetsprincipen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 28 nämnda målet Romana Tabacchi mot kommissionen, punkterna 179 och 280) eller principen om likabehandling (domen i de ovan i punkt 149 nämnda förenade målen Erste Group Bank m.fl. mot kommissionen, punkt 187).

196 Vidare är utövandet av den obegränsade behörigheten inte detsamma som en prövning ex officio. Förutom omständigheter som omfattas av tvingande rätt och som unionsdomstolen är skyldig att behandla ex officio, såsom att det angripna beslutet saknar motivering eller är bristfälligt motiverat, ankommer det på sökanden i målet att framställa grunder och lägga fram bevisning till stöd för sin talan mot nämnda beslut (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 28 nämnda målet Chalkor mot kommissionen, punkt 64).

197 Sökandena har, för det första, yrkat att tribunalen ska sätta ned de böter som de ålades på grund av kvaliteten på deras samarbete med kommissionen. De har i synnerhet framhållit att de ingav sin ansökan mycket snabbt efter inspektionerna, att denna ansökan var av betydligt högre kvalitet än Grohes ansökan, även om den ingavs först ett par dagar efter Grohes ansökan, särskilt på grund av att denna ansökan omfattade mer än 130 handlingar och att tribunalen inte bör prioritera och uppmuntra snabbhet vid ingivandet av en ansökan på bekostnad av dess kvalitet.

198 I förevarande fall anser tribunalen att inget av de skäl som sökandena har åberopat och som anges i punkt 197 ovan motiverar att sökandena beviljas en ytterligare nedsättning av det totala bötesbeloppet med 30–50 procent. Dessa skäl beaktades nämligen av kommissionen när den bedömde nyttan av de ansökningar som ingavs av sökandena respektive Grohe. Det var nämligen just på grund av snabbheten och kvaliteten på deras ansökan som sökandena beviljades en nedsättning med 30 procent, trots att de var endast det tredje företaget, efter Masco och Grohe, som ingav en ansökan till kommissionen enligt 2002 års meddelande om samarbete. Den nedsättning av böterna som kommissionen beviljade sökandena uppfyller dessutom, i förevarande fall, målet att uppmuntra företagen att inge ansökningar om att få omfattas av 2002 års meddelande om samarbete som är så fullständiga som möjligt och som inges snarast möjligt. Under dessa omständigheter är det skäligt att bevilja både Grohe och sökandena en nedsättning med 30 procent. Även om sökandena var lite långsammare än Grohe vid ingivandet av ansökan, innehöll deras ansökan däremot mer bevismaterial som hade ett betydande mervärde än Grohes ansökan.

199 Sökandenas påstående att kommissionen ”godtog” deras argument om att tribunalen borde bevilja dem en nedsättning av böterna med 50 procent, eftersom kommissionen i svaromålet inte hade bestridit deras yrkanden i det avseendet, är inte övertygande. Det är visserligen riktigt att kommissionen i svaromålet inte specifikt bemötte sökandenas yrkande om att tribunalen skulle sätta ned böterna med stöd av sin obegränsade behörighet, men faktum kvarstår att kommissionen yrkade att talan skulle ogillas såvitt avsåg den tredje grunden, vilken innefattade sökandenas yrkande om nedsättning av böterna på grund av deras samarbete med kommissionen. Under alla omständigheter kan inte den omständigheten att kommissionen inte har bestritt sökandenas argument vara bindande för tribunalen när den utövar sin obegränsade behörighet.

200 Under dessa omständigheter ogillar tribunalen sökandenas första yrkande om ytterligare nedsättning av böterna med anledning av deras samarbete med kommissionen.

201 Sökandena har, för det andra, yrkat att böterna ska sättas ned eftersom det, vid den tidpunkt då de beslutade att inge sin ansökan om nedsättning av böterna enligt 2002 års meddelande om samarbete, föreskrevs i 1998 års riktlinjer att böter skulle åläggas med ett lägre belopp än det som följer av en retroaktiv tillämpning av 2006 års riktlinjer.

202 Kommissionen har bestritt dessa argument.

203 Tribunalen konstaterar i det avseendet att det inte finns någon uppgift bland handlingarna i målet som tyder på att bötesbeloppen, som tribunalen har beräknat på nytt och fastställt ovan i punkt 198, är olämpliga, med hänsyn till dels allvaret och varaktigheten av den överträdelse som sökandena begick, dels nödvändigheten av att ålägga sökandena böter med ett belopp som är avskräckande.

204 Under dessa omständigheter ska sökandenas andra yrkande ogillas.

205 Följaktligen ska artikel 2.3 a, b och e i det angripna beslutet ändras på det sätt som angetts ovan i punkt 193 och sökandenas yrkande om nedsättning av böterna ska ogillas i övrigt.

206 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tribunalen, i enlighet med sina konstateranden ovan i punkterna 184 och 204, för det första, delvis ogiltigförklara artikel 1.1 punkterna 3 och 4 i det angripna beslutet av det skäl som angetts ovan i punkt 184, för det andra, ändra artikel 2.3 a, b och e i det angripna beslutet på det sätt som angetts ovan i punkt 193 och, för det tredje, ogilla talan i övrigt.

Rättegångskostnaderna

207 Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna kan tribunalen, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, besluta att kostnaderna ska delas eller att vardera parten ska bära sin kostnad.

208 Eftersom talan delvis har bifallits, anser tribunalen att det med hänsyn till omständigheterna i förevarande fall är skäligt att kommissionen ska bära sina rättegångskostnader och ersätta hälften av sökandenas rättegångskostnader. Sökandena ska följaktligen bära hälften av sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen)

följande:

1) Artikel 1.1 punkterna 3 och 4 i kommissionens beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39.092 – Badrumsutrustning) ogiltigförklaras i den mån Europeiska kommissionen däri höll Trane Inc., Wabco Europe och Ideal Standard Italia Srl ansvariga för en överträdelse som avsåg en kartell på den italienska marknaden för sanitetsporslin avseende en annan period än perioden den 12 maj 2000–9 mars 2001.

2) De böter som Trane ålades i artikel 2.3 a i beslut K(2010) 4185 slutlig fastställs till 92 664 493 euro.

3) De böter som Wabco Europe och Trane solidariskt ålades i artikel 2.3 b i beslut K(2010) 4185 slutlig fastställs till 15 820 767 euro.

4) De böter som Ideal Standard Italia, Wabco Europe och Trane solidariskt ålades i artikel 2.3 e i beslut K(2010) 4185 slutlig fastställs till 4 520 220 euro.

5) Talan ogillas i övrigt.

6) Kommissionen ska ersätta hälften av de rättegångskostnader som åsamkats Wabco Europe, Wabco Austria GesmbH, Trane, Ideal Standard Italia och Ideal Standard GmbH och bära sina rättegångskostnader.

7) Wabco Europe, Wabco Austria, Trane, Ideal Standard Italia och Ideal Standard ska bära hälften av sina rättegångskostnader.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 september 2013.

Underskrifter

Innehållsförteckning

Bakgrund till tvisten 2

Förfarandet och parternas yrkanden 5

Rättslig bedömning 6

A – Förstahandsyrkandet om delvis ogiltigförklaring av det angripna beslutet 6

1. Den första grunden: Ett fel vid beräkningen av böterna till följd av att värdet av sökandenas försäljning av sanitetsporslin på den italienska marknaden beaktades 6

a) Redogörelse för den rättspraxis som avser förekomsten av och bevis för en överträdelse av artikel 101.1 FEUF 7

b) Kortfattad redogörelse för de bedömningar som ledde till att kommissionen ålade sökandena sanktioner i det angripna beslutet för deras deltagande i en överträdelse i Italien 10

c) Prövning av den bevisning som kommissionen beaktade för att fastställa en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004 10

Huruvida sökandena under det administrativa förfarandet bestred att det skett en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004 11

Det bevismaterial som beaktades i det angripna beslutet för att fastställa att det förelåg en överträdelse avseende sanitetsporslin i Italien från den 15 mars 1993 till den 9 november 2004 12

– Bevisen för att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, vad beträffar de möten under vilka sökandena var den enda tillverkaren av sanitetsporslin som närvarade 13

– Bevisen för att det förelåg en kartell avseende sanitetsporslin inom Euroitalia och Michelangelo, vad beträffar de möten under vilka sökandena närvarade tillsammans med andra tillverkare av sanitetsporslin 17

2. Den andra grunden: Underlåtenhet att vid beräkningen av bötesbeloppet beakta den omständigheten att sökandena beviljades delvis immunitet mot böter med avseende på den överträdelse som begåtts i Belgien och i Frankrike 21

3. Den tredje grunden: Kommissionen slog felaktigt fast att sökandena endast var det andra företaget, och inte det första, att inge bevis till kommissionen som hade ett betydande mervärde, i den mening som avses i punkt 21 i 2002 års meddelande om samarbete 22

4. Den fjärde grunden: Retroaktiv tillämpning av 2006 års riktlinjer 27

B – Andrahandsyrkandet: Nedsättning av de böter som sökandena ålades 29

1. Konsekvenserna av de fel som kommissionen begick vad beträffar bötesbeloppen 30

2. De ytterligare argument som sökandena har åberopat till stöd för sitt yrkande om nedsättning av böterna 31

Rättegångskostnaderna 32